БУТУН ДУН'Ё ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

УЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ (большевик)ЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ ВА УЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 219 (7666)
17 СЕНТЯБРЬ ЯКШАНБА 1950 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

БУГУНГИ СОНДА:

Уртоқ И. В. Сталинга рапорт (1-нчи бет).
Пахта тайёрлашда илғорлардан ўрнак олайлик! (1-нчи бет).
БОШ ТУРКМАН ҚАНАЛИ—КОММУНИЗМНИНГ БУЮК ИНШООТИ: У. Юсупов.—Сталин замонасининг улуғ иншооти (2-нчи бет).
УЛУҒ ОКТЯБРЬ СОЦИАЛИСТИК РЕВОЛЮЦИЯСИНИНГ 33 ЙИЛЛИГИ ШАРАФИГА (3-нчи бет).
ПРОПАГАНДИСТ ВА АГИТАТОРЛАРГА ЁРДАМ: Ҳасан Расулев. — Марксизм-ленинизм диннинг келиб чиқиши ва унинг реакцион моҳияти ҳақида (3 ва 4-нчи бетлар).
ТЕАТР: А. Олимжон. — Большевикча танқид самараси (3-нчи бет).
«МУСТАҲКАМ ТИНЧЛИК УЧУН, ХАЛҚ ДЕМОКРАТИЯСИ УЧУН!» ГАЗЕТАСИ САҲИФАЛАРИДАН: Фашистлар террори халқларнинг тинчлик учун кураш йўлидаги иродасини синдиролмайди (4-нчи бет).

МОСКВА, КРЕМЛЬ

ССР ИТТИФОҚИ МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ РАИСИ

ўртоқ Иосиф Виссарионович СТАЛИНГА

Қадрдон Иосиф Виссарионович, Тожикистон ССР Ғарм областининг колхоз ва совхозлари ғалла тайёрлаш давлат планини муддатидан илгари бажарганликларини, шу жумладан энг қимматли озиқ-овқат экини—буғдой тайёрлаш плани ошириб бажарилганлигини Сизга ма'лум қиламиз. МТСларнинг ишлари учун берилган счётларга мувофиқ давлатга ғалла топшириш давом этмоқда. Зиғир уруғи тайёрлаш плани ҳам муддатидан илгари бажарилди.

Областьдаги колхозлар ва колхозчилар пилла тайёрлаш давлат планини бажариб, мамлакатга пландан ташқари 18 минг килограммдан ортиқ пилла бердилар.

Областьдаги колхоз ва совхозлар кузда ва баҳорда экиш планини бажариш учун ўзларини уруғ блан тўла та'минладилар, страхование фондларини жамғариб қўймоқдалар, жамоат чорвачилиги учун ем ва хашак фондларини вужудга келтирмоқдалар.

Қадрдон Иосиф Виссарионович, Сизга ва'да бериб айтамизки, Ғарм область қишлоқ хўжалигининг меҳнаткашлари чорвачилик маҳсулотларини тайёрлаш, шунингдек кузги экинлар экиш ва шудгор қилиш давлат планларини муддатидан илгари бажариш учун ва шу блан 1951 йилда қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ҳосил етиштиришга асос яратиш учун ўзларининг бутун кучларини сафарбар қиладилар.

Тожикистон К(б)П Ғарм область комитетининг секретари Н. АБДУЛЛАЕВ.
Меҳнаткашлар депутатлари Ғарм область совети ижроия комитетининг раиси С. ЗАМОНОВ.
Тайёрлаш министрлигининг Ғарм областидаги вакили В. ШЕХОВЦОВ.
Ғарм область қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиғи Р. ТУРСУНБОЕВ.

ВЛКСМ Марказий Комитети IV пленумининг қарорини большевикча бажарайлик

Сталин замонасининг ёшлари—дун'ёда энг бахтли ёшлардир. Большевиклар партияси, ҳукуматимиз, шахсан ўртоқ Сталин совет ёшларининг қувноқ ва маданиятли ҳаёт кечириши учун, тарихда ҳеч қачон ва ҳеч бир мамлакатда кўрилмаган мислсиз кенг шароит ва имкониятлар яратиб берган.

Бизнинг мамлакатимизда ёшларнинг еттийиллик умумий мажбурий та'лими амалга оширилган, ишчи ва деҳқон ёшларига ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўрта ма'лумот олиш учун кечки мактаблар бор. Ҳарбир корхона, ҳарбир колхоз, совхоз, ҳарбир ўқув юртининг клуб ва кутубхоналари, маданият уйлари, маданият саройлари қувноқ ёшларимизга хизмат қилади, ёшларнинг соғлом, тетик, бақувват бўлиб ўсишлари учун спорт майдонлари ва стадионларнинг эшиклари кенг очиқ, ёшларнинг та'лим-тарбияси учун, уларнинг ижодий қобилиятини ҳар томонлама ўстириш, ривожлантириш учун давлатимиз бадиий ҳаваскорлик ишларига, болалар техника станцияларига, халқ ижоди уйлари учун катта маблағлар сарф қилмоқда. Энг узоқ шаҳар ва қишлоқларимизда ҳам ҳозир кино-театрлар, қироатхона ва кутубхоналар ишламоқда. Бу имкониятлар ва воситаларнинг ҳаммаси ёшларни коммунизм жамиятининг онгли, актив қурувчилари қилиб тарбиялашга хизмат қилмоқда.

Большевиклар партияси келажак авлодни коммунизм руҳида тарбиялаш масалаларига ҳардоим катта э'тибор бериб келмоқда. Комсомол ташкилотлари Бутун Иттифоқ Ленинчи коммунист ёшлар союзининг XI с'ездидан кейин ўтган давр ичида ёшларни коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасида партия ташкилотлари раҳбарлиги остида катта муваффақиятларга эришди.

Маданий-оммавий иш—ёшларни коммунистик руҳда тарбиялашнинг муҳим қисмидир. ВЛКСМ Марказий Комитетининг IV пленуми яқинда «Комсомол ташкилотларининг ёшлар ўртасида олиб бораётган маданий-оммавий ишларининг аҳволи ва уни яхшилаш чоралари тўғрисида»ги масалани муҳокама қилди. Пленум комсомол ташкилотларининг ёшлар ўртасида олиб бораётган ишларида жиддий камчиликлар борлигини та'кидлаб ўтди.

Энг катта камчилик шуки, комсомол ташкилотларимиз маданий-оқартув муассасаларининг ишлари блан кам қизиқадилар, уларга зарур ёрдам бермайдилар. Клубларда, маданият уйлари ва маданият саройларида олиб борилаётган ғоявий тарбия ишларининг савияси паст, комсомол ташкилотлари бу соҳада партия ва давлатимиз яратган катта имкониятлардан тўла фойдаланмаётирлар. Маданий ва оммавий ишларнинг бўшлиги колхоз ва совхозларда, корхоналарда ёшлар ўртасида ба'зан меҳнат интизомининг бўшашиб кетишига, хотин-қизларга нисбатан ўртоқларча бўлмаган муносабатларнинг юз беришига сабаб бўлмоқда.

Фарғона, Хоразм ва бошқа ба'зи областъ комсомол ташкилотлари раҳбарлари маданий-оқартув муассасаларининг ишлари блан камдан-кам шуғулланмоқдалар. Олтиариқ районида маданият уйи бор. Лекин бу жойда ёшлар ўртасида ҳеч қандай маданий-оммавий иш олиб борилмайди. Лекция ва докладлар уюштирилмайди, бадиий ҳаваскорлик тўгараклари ишламайди. Ёшлар бу маданият уйининг кутубхонасидан ўзлари қизиққан китобларни топиб ўқийолмайдилар. Бу аҳвол кўпгина район, шаҳар маданият уйлари учун характерлидир.

Ёшларни бадиий жиҳатдан тарбиялаш масалаларида ҳам катта камчиликларга йўл қўйилмоқда. Ёшларнинг бадиий тўгаракларн учун раҳбар кадрлар тайёрлаш ва кичик саҳна асарлари яратиш масалалари блан Сан'ат ишлари бошқармаси ҳам, Ўзбекистон комсомол Марказий Комитети ҳам жиддий шуғулланмайди. Республика халқ ижоди уйида бадиий ҳаваскорлик тўгаракларининг раҳбарлари учун семинар ўтказилмайди. Шунинг натижасида кўпгина Тошкент корхоналарининг клубларидаги бадиий ҳаваскорлик тўгаракларига сан'ат соҳасида саводсиз, тасодифий кишилар раҳбарлик қиладилар. Ўзбекистон касаба союзлари Марказий Совети эса халқ ижоди уйи иши блан қизиқмайди. Ёшларнинг бадиий тарбияси соҳасидаги бундай камчиликларни дарҳол тугатиш Сан'ат ишлари бошқармаси, Касаба союзларининг энг муҳим вазифасидир.

Ёшлар ўртасида маданий-оммавий ишларни кучайтириш учун колхозларда кейинги йилларда қурилган жуда кўп клублардан ҳам етарли фойдаланилмаётир.

Республикамизда колхозларнинг йириклашуви ёшлар ўртасида маданий-оммавий ишларни тобора кучайтириш учун катта имкониятлар яратиб берди. Илғор колхозлар ҳозир бу имкониятлардан моҳирлик блан фойдаланмоқдалар. Пахта далаларидаги дала шийпонлари сиёсий-оммавий ва тарбиявий ишларнинг марказига айлантирилган. Бу ерларда мунтазам суратда лекция ва суҳбатлар ўқилади, кино-картиналар кўрсатилади.

Илғор колхозларимизнинг бу соҳадаги тажрибаларидан кенг фойдаланиш, айниқса қишлоқ ёшлари ўртасида сиёсий-тарбиявий ишларни кучайтириш — партия ва комсомол ташкилотларининг энг муҳим вазифаси бўлмоғи керак.

Қишлоқ ёшлари ўртасида олиб бориладиган барча маданий-оммавий ишлар ҳозирги вақтда социалистик қишлоқ хўжалигимизни, биринчи навбатда пахтачиликни ривожлантиришга, 1950 йил пахта тайёрлаш давлат планини Улуғ Октябрь байрамининг 33 йиллиги кунигача бажаришга хизмат қилсин!

Янгиликни сезабилиш, ташаббускорлик — комсомол ходимининг биринчи фазилати бўлмоғи керак. «Коммунист ёшлар союзи, — деган эди В. И. Ленин РКСМнинг III с'ездида — ҳар ишда ўз ёрдамини кўрсатадиган ташаббускор, зарбдор бригада бўлмоғи керак». Ҳарбир катта ва кичик ишда ташаббускорлик, маданий-оммавий ишларнинг янги форма ва воситаларидан моҳирлик блан фойдаланиш — комсомол ташкилотлари раҳбарларининг биринчи вазифасидир.

Комсомол диний-урф одатларга, эскиликнинг ҳарқандай сарқитларига, паранжи ёпиниб юриш, ҳархил диний маросимларни ижро қилишга қарши актив кураш олиб бормоғи, эскилик сарқитларини ҳимоя қилувчиларни аёвсиз фош этмоғи лозим. Бу — ёшларимизни онгли, маданиятли қилиб тарбиялашнинг биринчи шартидир.

Ўзбекистон комсомол активи йиғилиши Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги маданий-оқартув муассасалари комитети, физкультура ва спорт ишлари комитети, Кинематография министрлигининг ёшлар ўртасида маданий-оммавий ишларни уюштиришга бепарволик блан қараётганликларини, бу соҳада жиддий камчиликларга йўл қўйганликларини ҳақли равишда танқид қилди. Бу ташкилотлар ва уларнинг маҳаллий органлари бундан тегишли хулоса чиқариб олишлари ва ёшларга маданий хизматни тубдан яхшилашлари керак.

ВЛКСМ Марказий Комитетининг IV пленуми комсомол ташкилотлари учун ёшлар ўртасида олиб бориладиган маданий-оммавий ишларнинг программасини чизиб берди. Пленум қарори барча область ва район комсомол комитетлари, бошланғич комсомол ташкилотлари учун жанговар иш программасидир.

Маҳаллий партия ташкилотлари пленум қарорларини бажаришда комсомол ташкилотларига амалий ёрдам беришлари, пленум қарорларини муҳокама қилишда актив қатнашишлари, ёшлар, айниқса қишлоқ ёшлари ўртасида маданий-оммавий ишларни яхшилаш тадбирларини белгилашлари лозим. Партия ташкилотларининг раҳбарлиги — комсомолнинг куч манба'и эканини, комсомол олдида турган вазифаларнинг муваффақият блан бажарилиши даставвал партия ташкилотларининг кундалик раҳбарлигига ва ёрдамига боғлиқ эканлигини эсдан чиқариш керак эмас.

Совет ёшларининг буюк устози, меҳрибон отаси улуғ Сталиннинг раҳбарлиги остида қурилаётган коммунизм жамияти ёшларимизни янги ватанпарварлик ҳаракатларига, фидокорона меҳнат зафарларига илҳомлантирмоқда. Бахтли ва қувноқ совет ёшларини коммунизм жамиятининг онгли, фидокор қурувчилари қилиб тарбиялаш, — барча партия ва комсомол ташкилотларининг жонажон ишидир.

Пахта тайёрлашда илғорлардан ўрнак олайлик!

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетида

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети Бухоро областидаги колхозлар ва колхозчиларнинг пахта тайёрлаш планини муддатидан илгари, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 33 йиллиги кунигача бажариш учун социалистик мусобақа уюштириш ҳақидаги таклифини қараб чиқиб, **ҚАРОР ҚИЛАДИЛАР:**

Пахта тайёрлаш давлат планини муддатидан илгари, шу йил 7 ноябрьгача бажариш мажбуриятини олган Бухоро областидаги колхозлар ва колхозчиларнинг ташаббуси ма'қуллансин.

Область ва район партия комитетларига ҳамда Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетига пахта тайёрлаш планини муддатидан илгари, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 33 йиллигигача бажариш учун барча колхозлар, совхозлар ва районларда Октябрь олди социалистик мусобақасини кенг қизитиб юбориш мажбурияти юклансин.

5 кунликда энг кўп пахта териб топширган илғор областьга бериш учун Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг битта кўчма қизил байроғи та'сис этилсин. Кўчма қизил байроқ бериш блан бирга, шу областьдаги илғор колхозлар учун 5 та юк автомашинаси берилсин.

Бешкунликда энг кўп пахта териб топширган илғор районлар учун 10 та кўчма қизил байроқ та'сис этилсин ва бундай районлардаги илғор колхозлар учун 5 та юк машинаси берилсин.

Пахтани машина блан териш планини бажаришда энг яхши кўрсаткичларга эришган ва пахтани жуда кам нобуд қилиб, юқори сифатли ишлаётган илғор МТС учун битта кўчма қизил байроқ та'сис этилсин, шунингдек бундай МТСга байроқ топшириш блан бирга «Победа» маркали бир машина ҳам берилсин.

Бешкунликда энг кўп пахта териб топширган, шунингдек машина блан пахта теришни уюштиришда яхши натижаларга эришган пахтакор совхоз учун битта кўчма қизил байроқ та'сис этилсин.

Бундай совхозга кўчма қизил байроқ топшириш блан бирга «Победа» маркали битта машина берилсин.

Республика газеталари «Правда Востока» ва «Қизил Ўзбекистон» саҳифаларида республика Ҳурмат тахтаси та'сис этилсин. Давлатга пахта топшириш мажбуриятларини бажарган илғор колхоз, совхоз ва районлар область ижроия комитети ва область партия комитетининг тақдимига мувофиқ Ҳурмат тахтасига ёзилсин.

Муҳаммад ота Отахонов бошлиқ звено гектаридан 35 центнердан пахта топширди

(«Қизил Ўзбекистон»нинг Сурхондар'ё область мухбиридан)

Сурхондар'ё область, Денов районидаги «Қизил Фарғона» колхозининг 70 яшар Муҳаммад ота Отахонов бошлиқ звеноси ўтган йили 6 гектар ерининг ҳар гектаридан 60 центнердан пахта берган эди. Звено бошлиғи Отахоновни СССР Олий Советининг Президиуми «Меҳнат Қизил Байроқ» ордени блан мукофотлади.

Муҳаммад ота ҳукуматнинг бу мукофотига жавобан 1950 йилда 6 гектар ерга чигит экиб, ҳар гектаридан 80 центнердан пахта ҳосили етиштириш мажбуриятини олди. Звено а'золари бу мажбуриятни тўла адо этиш учун йил бошидан фидокорона меҳнат қилдилар. Далаларда мўл ҳосил жуда эрта етилди. Звено пахта теримига ҳаммадан олдин киришди.

Муҳаммад ота Отахонов бошлиқ звено 15 сентябрьгача ҳар гектар ердан 35 центнердан пахта топширди. Звено а'золари Октябрь социалистик революциясининг 33 йиллиги байрами кунигача ҳар гектар ердан 80 центнердан пахта ҳосили бериш учун астойдил курашиб, кунига 4—5 процентдан пахта топширмоқдалар.

Райондаги Маленков номли колхознинг донгдор пахтакорлари, Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари Амирқул Аҳмедов, Рўзиқул Аҳмедовлар бошлиқ звенолар шу кунгача ҳар гектар ердан 30 центнердан пахта топширдилар. Шу колхознинг кўш орденли ўртоқ Абди Бегимқулов бошлиқ бригадаси 56 гектар ерининг ҳар гектаридан давлатга 17 центнердан пахта берди.

Л. ЭРГАШЕВ.

Илғорлар тажрибаси оммалаштирилиши керак

ҒИЖДУВОН, («Қизил Ўзбекистон» мухбиридан). Бухоро областининг йирик пахтакор Ғиждувон районидаги колхозларда колхозчиларнинг фидокорона меҳнат қилишлари натижасида мўл ҳосил етиштирилди. Ҳозир қайси колхозга борманг, пахталар қийғос очилиб кетганини кўрасиз. Райондаги илғор колхозлар Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 33 йиллиги шарафига пахта тайёрлаш юзасидан олган мажбуриятларини бажариш учун йиғим-теримни тобора кучайтириб, кунига давлатга йиллик планнинг 2—3 проценти миқдорида пахта топширмоқдалар.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати ўртоқ Ғулом Облоқулов раис бўлган «Большевик» колхозида пахта йиғим-терими намунали уюштирилган. Колхоздаги 13 та пахтачилик бригадасининг ҳаммасида хирмонлар ўз вақтида сувалди, дала шийпонлари жиҳозлантирилди, далада иссиқ овқат ташкил қилинди, болалар боғчаси ва яслиси дала шийпонлари ёнига кўчириб чиқарилди.

Теримчиларга ана шундай қулай иш шароити яратиб берилгани ва колхозчилар ўртасида оммавий-сиёсий ишлар яхши йўлга қўйилгани натижасида, «Большевик» колхозидаги 410 теримчидан 400 киши кундалик нормани тўла ва ошириб бажармоқда. Ҳарбир колхозчига 80 килограммдан норма белгиланган бўлса ҳам, 50 дан ортиқ теримчи 100—110 килограммдан пахта термоқда. Айрим колхозчилар 220—230 килограммга етказиб пахта термоқдалар. Масалан, Мунаввара Одилова ҳар куни 200 килограммдан ошириб пахта термоқда. Унинг терган пахтаси 10 сентябрьгача 4 минг килограммдан ошди. Ҳосият Отамуродова, Робия Турсунова, Ҳосият Мирзаева ва бошқа ўртоқлар ҳам ҳозиргача 3.500 килограммдан ортиқроқ пахта тердилар. Шунинг учун ҳам «Большевик» колхози кунига йиллик планнинг 3 проценти миқдорида пахта топширмоқда. Колхоз ҳозир пахта тайёрлаш йиллик планини 30 процент бажарди. Колхозчилар сентябрь ойи ичида давлатга камида 60 процент пахта топшириш учун бутун куч ва имкониятларини сафарбар қилганлар.

Райондаги Сталин номли колхозда ҳам давлатга кунига графикда белгиланган 34.8 тонна ўрнига 44 тоннадан пахта топширилмоқда. 761 гектар пахта майдонига эга бўлган бу колхозда пахталар шу қадар очилганки, агар колхоздаги ҳамма куч йиғим-теримга сафарбар қилинса, бу колхозда кунига камида 60 тоннадан пахта тайёрлаш имконияти бор. Буни шундан ҳам билиш мумкинки, колхоз правлениеси пахта яхши очилиб кетганига қарамасдан, ҳарбир колхозчига 50 килограммдан норма белгилаган. Агар кунда терилаётган пахтани ҳисоблаганда, 730 колхозчи ҳозир ўрта ҳисоб блан 61 килограммдан ортдириб пахта тераётгани ма'лум бўлади. Шуни ҳам айтиш кераккки, колхоздаги жуда кўп эркаклар пахта термаётирлар. 730 теримчидан фақат 43 киши эркаклардир. Агар колхоздаги ишга яроқли эркаклар ҳам пахта терсалар, Сталин номли колхозда кунига бемалол йиллик планнинг 3 проценти миқдорида пахта териш мумкин.

Сталин номли колхозда пахта теримида иштирок қилаётган колхозчиларга қулай иш шароити яратиб берилмаган. 16 бригадада ҳалигача болалар боғчаси ва яслиси ташкил этилмаган. 17 бригадада дала шийпонлари жиҳозланмаган. Ҳатто бу жойларда хирмонлар ҳам тайёрланмаган. Колхозчиларга далада иссиқ овқат пишириб берилмаётир. Колхоз партия ташкилоти (секретари ўртоқ Розиқов) колхозчилар ўртасида оммавий-сиёсий ишларни олиб бормаётир.

Бундай аҳволни Сарвари қишлоқ советидаги Сталин номли, Районобод қишлоқ советидаги «Социализм», Жданов номли колхозларда ҳам учратиш мумкин. Улфатбиби қишлоқ советидаги Ленин номли йирик колхозда пахта теримига ажратилган колхозчилардан 190 киши бошқа ишларда банд қилиб қўйилган. Колхоздаги эркакларнинг кўпчилиги пахта теримида қатнашмайди. Шунинг учун ҳам бу колхозда кунига йиллик планнинг 2 ярим—3 проценти миқдорида пахта тайёрлаш имконияти бўлгани ҳолда, кунига 1,2—1,3 процент пахта тайёрланиб, кундалик график бажарилмаётир. Сарвари қишлоқ советидаги Сталин номли колхозда (раиси ўртоқ Раҳматов) мавсум бошлангандан бери пахта териш ва тайёрлаш графиги бажарилгани йўқ. Бу колхозда теримга ажратилган 500 колхозчидан фақат 250 киши пахта термоқда.

Ғиждувон район партия ва совет ташкилотларининг раҳбарлари илғор колхозларнинг пахта териш ва тайёрлашни уюштиришдаги тажрибаларини оммалаштиришлари, пахта теримида орқада қолаётган колхозларни илғорлар даражасига етказишлари, районда 7 ноябрьгача пахта тайёрлаш юзасидан олинган мажбуриятни бажариш учун социалистик мусобақани янада кучайтиришлари керак.

Е. КАРИМОВ.

Узбекистон ССР районларида ва совхозларида 1950 йил 16 сентябрьгача пахта тайёрлашнинг бориши ҳақида

МА'ЛУМОТ

(процент ҳисоби блан)

Районлар	мавсум бошидан бери	сўнгги беш кундаги ўсиш
Шофрикон	38,6	12,5
Қоракўл	34,3	10,2
Ғиждувон	33,9	11,9
Конимех	33,8	10,7
Пешку	33,3	9,8
Олот	33,1	10,2
Қизилтепа	32,0	10,6
Бухоро	29,6	9,6
Свердлов	28,5	10,5
Каган	28,2	8,6
Ромeтон	28,1	9,1
Вобкент	27,9	9,8
Кармана	24,9	8,8
Бухоро областида ҳаммаси	**31,22**	**10,28**
Каганович	35,4	10,3
Қўқон	33,6	12,3
Молотов	33,3	10,8
Горский	30,3	9,8
Бувайда	27,2	9,4
Фрунзе	23,6	9,1
Бағдод	22,4	11,3
Куйбишев	20,9	8,8
Киров	20,3	9,9
Қува	17,5	9,1
Охунбобоев	14,7	8,1
Олтиариқ	13,4	7,3
Тошлоқ	13,2	7,9
Фарғона	11,4	6,7
Қувасой	11,3	6,3
Водил	6,4	5,4
Сўх	5,4	5,4
Фарғона областида ҳаммаси	**19,57**	**8,79**
Бойсун	30,7	13,3
Денов	27,2	9,8
Узун	23,0	8,1
Сариосиё	22,3	8,0
Шўрчи	18,2	7,9
Жарқўрғон	12,7	4,8
Шеробод	9,7	3,9
Термиз	9,0	3,7
Сурхондар'ё областида ҳаммаси	**19,29**	**7,26**
Пахтаобод	24,5	10,4
Ленин	23,7	9,9
Олтинкўл	21,3	9,6
Бўз	19,1	9,2
Избоскан	18,9	7,8
Андижон	17,6	9,3
Чинобод	17,6	7,7
Балиқчи	17,2	9,0
Холдевонбек	17,1	8,0
Жалақудуқ	16,8	7,6
Ворошилов	16,7	9,0
Хўжаобод	16,6	8,5
Сталин	15,7	7,9
Ойим	15,4	7,3
Марҳамат	12,9	6,9
Андижон областида ҳаммаси	**18,25**	**8,58**
Чуст	22,8	9,2
Поп	20,7	8,9
Тўрақўрғон	20,4	9,2
Чортоқ	19,0	9,6
Уйчи	18,7	9,7
Янгиқўрғон	16,6	9,1
Учқўрғон	16,0	7,7
Норин	14,5	8,1
Косонсой	13,0	6,3
Наманган	12,4	7,5
Наманган областида ҳаммаси	**17,13**	**8,47**
Янгиариқ	22,8	10,5
Хонқа	20,9	9,0
Хива	18,0	8,0
Ҳазорасп	17,5	8,2
Урганч	16,7	8,4
Қўшкўпир	16,3	8,0
Гурлан	14,5	8,0
Шовот	12,9	7,9
Янгибозор	12,6	6,8
Манғит	12,3	6,7
Хоразм областида ҳаммаси	**16,89**	**8,25**
Бешкент	45,2	12,8
Косон	30,4	7,5
Ғузор	23,7	11,9
Қамаши	20,2	18,6
Қарши	18,2	7,1
Мироқи	15,4	6,4
Шаҳрисабз	15,1	6,9
Китоб	14,2	7,2
Яккабоғ	13,8	6,8
Чироқчи	11,0	5,9
Деҳқонобод	2,2	1,5
Кўкабулоқ	1,0	0,5
Қашқадар'ё областида ҳаммаси	**16,20**	**7,22**
Нурота	30,8	13,3
Жиззах	22,8	8,6
Зомин	21,7	8,9
Метон	20,7	8,8
Пойариқ	15,9	7,9
Хатирчи	15,6	8,4
Пахтакор	14,9	8,0
Фориш	13,0	4,1
Булунғур	10,7	6,5
Каттақўрғон	10,2	5,8
Норпой	10,0	6,8
Ургут	9,7	6,8
Жонбой	9,5	5,7
Қорадар'ё	9,1	5,8
Ғаллаорол	7,3	4,4
Оқдар'ё	7,3	4,8
Иштихон	7,1	5,5
Пастдарғом	7,1	5,1
Чархин	6,6	4,6
Комсомол	4,9	3,4
Қоракишлоқ	3,8	2,5
Самарқанд	3,3	2,4
Самарқанд областида ҳаммаси	**11,90**	**6,42**
Тўрткўл	20,5	9,0
Шоббоз	13,7	7,3
Тахтакўпир	13,2	6,9
Қипчоқ	12,9	7,2
Кегейли	10,9	5,5
Чимбой	10,2	5,3
Нукус	8,5	5,9
Хўжайли	6,5	4,0
Куйбишев	6,3	3,9
Қораўзак	6,2	3,8
Қўнғирот	4,3	2,7
Қорақалпоғистон АССРда ҳаммаси	**11,25**	**5,83**
Орджоникидзе	14,7	7,2
Қорасув	13,8	7,6
Калинин	11,7	6,6
Юқоричирчиқ	11,3	6,3
Чиноз	11,1	5,7
Пискент	11,1	5,6
Тошкент	10,4	5,4
Бекобод	9,0	4,7
Ховос	8,9	4,3
Янгийўл	8,5	5,0
Оққўрғон	8,3	4,8
Сирдар'ё	7,2	4,8
Мирзачўл	6,6	4,9
Ўртачирчиқ	6,4	3,8
Бўка	3,9	3,1
Паркент	2,6	1,5
Оҳангарон	1,0	1,0
Тошкент областида ҳаммаси	**8,65**	**4,99**
Совхозлар:		
8-нчи сонли совхоз	17,3	6,5
«ВЛКСМ 30 йиллиги»	15,9	7,1
«Пахталикўл»	15,5	15,5
«Сурхон»	15,5	4,9
«Норин»	14,9	6,4
«Қизилтровот»	11,4	11,4
«Гулбоғ»	11,4	5,2
«Норпой»	9,6	5,4
«Совой»	9,3	5,3
«Далварзин» № 1	7,6	4,6
«Ҳазорбоғ»	7,2	5,3
«Далварзин» № 3	7,1	3,9
Сталин номли 17-нчи совхоз	4,8	3,0
«Боёвут» № 1	4,5	3,1
«Боёвут» № 3	4,5	3,1
«Далварзин» № 2	4,4	2,8
«Боёвут» № 2	4,3	2,4
Сталин номли 16-нчи совхоз	4,2	2,5
«Ўзбекистон ССР беш йиллиги»	3,0	2,3
Совхозларда ҳаммаси	8.62	4,44
Ўзбекистон ССРда ҳаммаси:	**16,79**	**7,59**

„Қизил чорвадор" колхози пахта тайёрлаш планини бажарди

ЗИЁВУДДИН, (Самарқанд области). (ЎзТАГ). Пахтакор районидаги «Қизил чорвадор» колхозининг а'золари областьда биринчи бўлиб, йиллик пахта тайёрлаш планини муддатидан илгари бажардилар. Ҳар гектар ердан давлатга 16 центнердан пахта топширилди. Колхоз а'золари йиллик пахта тайёрлаш планини икки ҳисса ошириб бажаришга қарор қилдилар.

Илғор звено йиллик планни бажарди

ОЛТИНКЎЛ, (Андижон области). (ЎзТАГ). Олтинкўл районидаги Калинин номли колхознинг карвонбошиси Ҳусанбой Низомов 14 сентябрьда кечқурун тайёрлаш пунктидан қайтиб келиб, звено бошлиғи Шарофатхон Мамажоновага навбатдаги квитанцияни топширди.

— Йиллик планни муддатидан илгари бажаришингиз блан, — деди ўртоқ Низомов,—сизни ва звенонгиздаги а'золарни табриклайман.

Мамажонова звеносида пахта терувчиларнинг ҳарбири учун иш графиги белгиланган. Меҳнатнинг яхши уюштирилиши ва ишларнинг пухта назорат қилиб турилиши кўп пахта терилишини та'минлади. Ҳарбир теримчи шу кунгача ўрта ҳисоб блан кунига 110 килограммдан пахта териб келмоқда. Мамажонова звеноси Олтинкўл районида биринчи бўлиб ўзининг социалистик мажбуриятини бажарди: ҳар гектар ердан 35 центнер отбор пахта топширилди.

Бош Туркман канали — коммунизмнинг буюк иншооти

Амудар'ё — Красноводск Бош Туркман каналининг қурилиши — барча замонлар ва барча халқлар тарихидаги энг буюк иншоотларнинг биридир. Улуғ Ватанимизнинг ифтихори бўлган бу йирик иншоотни бутун совет халқи қуради. Қаҳрамон совет халқи бажараётган шонли ишларнинг солномасида бу иншоотга энг катта ўрин берилади.

Бош Туркман каналининг қурилиши Ўрта Осиёда пахтачиликни янада ривожлантириш учун жуда катта аҳамиятга эга бўлиб, совет пахтачилигининг янги йирик базасини вужудга келтиради, Амудар'ё этакларида фойдаланилмаётган поёнсиз ерларнинг хўжалик-маданий қиёфасини ўзгартириб юбориш учун буюк истиқбол очиб беради.

Бу қурилиш совет давлат ва ижтимоий тузумининг куч-қудратини, севикли йўлбошчимиз ва устозимиз ўртоқ Сталиннинг улуғворлиги ва гениййсини яққол акс эттиради.

Сталин замонасининг улуғ иншооти

У. ЮСУПОВ

СССР Пахтачилик министри

Бу йил урушдан кейинги сталинча бешйилликнинг тугалловчи йилидир. Бу йил совет халқи тинч ижодий меҳнатининг порлоқ натижаларини намойиш қилиб кўрсатиш белгиси остида, социалистик Ватанимиздаги ишлабчиқариш кучларини мислсиз ривожлантириш белгиси остида ўтмоқда.

Ўртоқ Сталин мамлакатимизда коммунизмнинг моддий базасини ривожлантиришга доир энг катта масалаларни доҳиёна башорат блан кетма-кет илгари сурмоқда.

Бизнинг мамлакатимизда юртимизнинг қудратини мустаҳкамлаш, коммунистик жамиятни муваффақиятли суратда қуриш манфаатларини кўзда тутиб жуда катта қурилишлар барпо қилинмоқда. Ана шу буюк қурилишлар учун инсоният ўртоқ Сталиндан доим самимий миннатдор бўлиб қолади.

Совет халқи СССР ҳукуматининг Куйбишев ва Сталинград гидростанциялари қуриш тўғрисидаги тарихий қарорларини ғоят мамнуният блан кутиб олди. Бу иншоотларнинг аҳамияти жуда каттадир. Улуғ рус дар'ёси Волгадаги гигант гидроузеллар ҳар йили йигирма миллиард киловатт соатгача электр қуввати ишлаб чиқарадилар, сувсиз районларда салкам 14 миллион гектар маҳсулдор ерларга сув чиқариб, уларни суғоришга имкон берадилар.

12 сентябрьда матбуот ва радио совет кишиларига яна бир хушхабарни эшитдирди: Ўша куни СССР Министрлар Советининг Амудар'ё—Красноводск Бош Туркман каналини қуриш тўғрисидаги Қарори э'лон қилинди. Ўрта Осиёдаги поёнсиз ерларнинг хўжалик-маданий қиёфасини ўзгартириш учун буюк истиқбол очилади, кўп авлодларнинг орзу қилиб келган тилаклари амалга ошади.

Совет Шарқининг халқлари патриархал-феодал тузумдан капитализмнинг уқубатли босқичини бошдан кечирмай, Ленин—Сталин партиясининг раҳбарлиги остида социализм сари тараққиётнинг буюк тарихий йўлини босиб ўтдилар. Ўрта Осиё республикаларида социализмнинг қўлга киритган оламшумул тарихий ғалабалари даставвал улуғ рус халқининг ва СССР даги бошқа халқларнинг холис ва самимий ёрдами натижасидир. Ана шу қардошлик ёрдами тобора ортмоқда.

Бош Туркман каналининг қурилиши большевиклар партияси ленинча-сталинча миллий сиёсатининг ҳаётий ва адолатли сиёсат эканлигини яна бир марта яққол исбот этади. Бу сиёсатнинг СССР даги барча халқларни ягона қардошлик оиласига жипслаштириш ва уларнинг маданий ҳамда бахтли ҳаётини вужудга келтиришдан бошқа мақсадлари йўқ.

I.

Амудар'ё—мамлакатимиздаги энг қадимги ва энг катта дар'ёларнинг биридир. Амудар'ё Памир ва Олтой тоғларининг баланд қисмидан бошланиб чўллардаги текисликлардан оқади ва ўзининг деярлик бутун сувини Орол денгизига қуяди. Ҳозирги вақтда Амудар'ё сувининг бироз қисмидангина Чоржўй ва Хоразм воҳаларидаги ерларни суғориш учун фойдаланилмоқда.

Қадимги замонларда Амудар'ё Каспий денгизига оққанлигини кўрсатадиган жойлар сақланиб қолган. Амудар'ёнинг қадимги йўли бўлган Узбой Қорақум чўллари орқали узунасига чўзилиб кетган. Дар'ё денгизга қуйилган жойларда унинг Дар'ёлик ва Даудан деган тармоқларининг эски йўллари, шунингдек Сариқамишнинг эски йўллари ҳали ҳам бор. Сариқамиш табиий кўл аҳамиятига эга эди. XI—XIII асрларгача Хоразм воҳасидаги хўжалик ҳаётининг маркази шу жойга тўпланган эди.

Замон ўтиши блан Амудар'ё сувлари Сариқамиш кўлига кам қуйилабошлайди, дар'ё Орол денгизи томонига қараб ўз оқимини ўзгартади. Амудар'ёни эски йўлидан оқизиш ва шу асосда Қорақумда ҳамда Каспий бўйидаги текисликда хўжаликни ривожлантиришга доир муҳим вазифаларни ҳал этиш учун кўп марта уриниб кўрган эдилар. Бу муаммони ҳал этиш учун кўп лойиҳалар тузилди. Аммо чоризм даврида бу вазифани амалга ошириш мумкин эмас эди. Халқ хўжалиги проблемаларини бундай кенг миқ'ёсларда амалга ошириш фақат бизда, ғалаба қилган социализм мамлакатидагина мумкин бўлди.

Бош Туркман каналининг узунлиги бир минг бир юз километрдир. Дастлабки ҳисобларга қараганда, Бош Туркман канали қурилишида салкам учюз миллион кубометр тупроқ қазиб олиниши ва бир ярим миллион кубометр бетон ётқизилиши керак. Бу катта иншоотда бажарилаётган ер ишлари ҳажми Катта Фарғона каналидаги ер ишлари ҳажмидан бирнеча марта ортиқ.

Бош Туркман каналининг қурилиши халқ хўжалигининг хилма-хил муҳим вазифаларини ҳал этади: Амудар'ёнинг этакларидаги ерларнинг кўп қисми суғорилади; яйловларга сув чиқарилади ва Қорақумдаги қумларнинг кўчиши тўхтатилади; Туркманистон ССР территориясининг ғарби-жанубий қисмидаги ерлар суғорилади; янги йирик саноат ўчоқлари вужудга келтирилади; Хоразм воҳаси ва канал атрофидаги барча районлар электрлаштирилади; Амудар'ё блан Каспий денгизи ўртасида сув йўли очилади.

II.

Бош Туркман канали Ўрта Осиёда пахтачиликни янада ривожлантириш учун жуда катта аҳамиятга эга бўлади.

Сталинча бешйилликлар даврида Хоразм воҳасида ерларни суғориш, пахтачиликни ривожлантириш соҳасида анча иш қилинди. Янги суғориш каналлари қурилди, қишлоқ хўжалиги машина техникаси блан та'минланди. Яқин ўтмишда Хоразм воҳасидаги ерларнинг қарийб ҳаммасида суғоришнинг энг қолоқ усулидан фойдаланилар эди. Суғориладиган ҳар икки-уч гектар ерга сув чиқариш учун каналларда чиғирлар ясалар эди. Бу чиғирлар молларнинг ёрдами блан айлантирилар эди. Эндиликда экинлар каналлардан чиқарилган ариқ, зовурлар ёки машина насос установкалари ёрдами блан суғорилмоқда...

Аммо, Амудар'ё этакларида суғориш ишларини кучайтириш йўлида кейинги вақтларгача кўп қийинчиликлар кўрилди. Асосий қийинчилик шундан иборат эдики, бу жойлардаги ерларнинг талайгина қисмини шўр босган эди, сизот сувларнинг юзада бўлиши ва уларни оқизиб юборадиган арикларнинг йўқлиги ернинг шўрини тамомила йўқотиш чораларини тегишинча амалга оширишга имкон бермас эди. Қорақалпоғистон АССР, Хоразм ва Тошовуз областьларининг колхозлари ҳар йили ернинг шўрини икки-уч марта ювиб юборадилар. Лекин шунда ҳам экин майдонларининг бир қисмидан кам ҳосил оладилар.

Амудар'ё этакларида яшовчи аҳоли дар'ёнинг тошқинидан кўп зарар кўради. Амудар'ё суви лойқа бўлганидан тошқин пайтида дар'ё бўйидаги территориядан анча баланд кўтарилади. Қорақалпоғистон АССР ва Хоразм областининг халқи аҳоли яшайдиган жойларни ва экинзорларни тошқиндан сақлаб қолиш мақсадида ҳар йили дар'ёнинг сувини тўсиш учун кўп иш қилади. Ҳозирги вақтда Амудар'ёнинг қирғоқларида 800 километр масофагача тупроқ, тош тўкилиб дамбалар қилинган.

Шунга биноан, Тошовуз ва Хоразм областьларида сувли ерларнинг қарийб 25 проценти партов ва қўриқ ерлардан иборат, Қорақалпоғистон АССР да эса бундай ерлар янада кўп.

Бош Туркман каналининг қурилиши Амудар'ё этакларидаги ерларни суғориш учун бу ердаги шароитни тамомила ўзгартириб юборади, Хоразм воҳасининг халқ хўжалиги ва маданиятини чинакам ривожлантиришни та'мин этади.

Амудар'ёдаги асосий сув ресурсларининг Бош Туркман каналига оқизилиши натижасида Орол денгизининг сатҳи секин-аста пасайиб боради. Бунинг натижасида дар'ё денгизга қуйиладиган жойлардаги сизот сувлар янада пасаяди ва ерларнинг шўрини тамомила йўқотиш учун шароит вужудга келтирилади. Шунга кўра, ёғингарчилик вақтида қирғоқ бўйларидаги ерларнинг тошқин остида қолиш хавфи камаяди.

Тахиатош тўғони Хоразм воҳасидаги энг йирик каналлар Ленин—яб, Совет—яб ва Қиз кеткан каналларига жуда яқин жойда қурилади. Бу, жуда муҳим ишдир. Бунинг натижасида тўхтовсиз сув чиқариб туриш ва дар'ё лойқаларининг каналларга ўтишига йўл қўймаслик имконияти туғилади.

Тахиатош тўғони қурилишининг энг катта аҳамияти шундаки, **Амудар'ё этакларидаги янги ерларда 800 минг гектаргача ер сув блан та'минланади.**

Амудар'ёнинг чап қирғоғи бўйида жойлашган Уст-урт ёнидаги 220 минг гектар маҳсулдор ерларга сув чиқариш мумкин. Уст-уртнинг жанубидаги марказий Кўҳна дарада ҳам суғориш учун ярайдиган тахминан яна шунча ер бор. Тошовузнинг ғарбий томонида юзминг гектарга яқин ва Сариқамиш атрофида қирқ минг гектарча ерни ўзлаштириш мумкин. Бундан ташқари Орол денгизининг сатҳи пасайиши натижасида Амудар'ё денгизга қуйилган жойлардаги ерларда секин-аста сув қурийди. Ерларнинг шўри йўқотилганидан кейин бу жойлар ҳам қишлоқ хўжалик экинларини етиштириш учун яроқли бўлиб қолади.

Янги суғориладиган ерлардан даставвал, Амудар'ё этакларида пахта етиштириш учун фойдаланиш кўзда тутилади. Совет пахтачилигининг жуда йирик базаси вужудга келтирилади. Фарғона водиси ҳозирги пайтда қандай аҳамиятга эга бўлса, бу ерлар ҳам шундай катта аҳамиятга эга бўлиб қолади.

Тошовуз, Хоразм областьларида ва Қорақалпоғистон АССР да пахта майдонлари қарийб 3 марта кенгаяди. Пахтачиликни ривожлантириш истиқболларини ҳисобга олганда, пахта маҳсулоти бирнеча марта ортади. 250 минг гектар ерга кўпйиллик ўтлар пахта блан алмаштириб экилади.

Хоразм воҳасида 30 дан ортиқ янги пахта тозалаш заводи, 14—16 ёғ заводи қуриш, 30—35 та янги район ва 70 тача машина-трактор станцияси ташкил этиш талаб қилинади.

Бош Туркман канали қурилиши муносабати блан Амудар'ёнинг этакларида халқ хўжалигини ривожлантириш ишлари бу блан чекланиб қолмайди. Сариқамиш ёнида кучли гидростанция қуриш мумкин бўлади. Қиш фаслида электр қуввати Амудар'ёда қурилиши мўлжалланган бошқа гидростанциялардан олинади. Бу энергетика системаси Хоразм воҳасининг бутун халқ хўжалигини электрлашни та'мин этади.

Бу фактларнинг ҳаммаси СССР Министрлар Советининг Амудар'ё—Красноводск Бош Туркман каналини қуриш тўғрисида ўртоқ Сталиннинг ташаббуси блан қабул қилган Қарори Ўрта Осиё маданиятининг энг қадимги ўчоғи бўлган Амудар'ё этакларининг халқ хўжалигини янада кенг ривожлантириш учун буюк истиқбол очиб беради.

Бош Туркман каналининг қурилиши Қорақумнинг табиатини ва Каспий денгизи шарқи-жанубий қирғоғининг табиатини ўзгартириб юборади.

Миллион-миллион гектар яйловларга сув чиқарилади, далаларни иҳота қилиб кўп ерларга дарахт ўтқазилади, қумлик саҳроларнинг талайгина қисмига дарахт ўтқазиш мўлжалланади. Каспий бўйи текислиги жанубий қисмининг ҳозир кам фойдаланилаётган территорияси яшнаб турган ўлкага айлантирилади.

Каспий бўйи текислигининг қулай иқлим шароити бу ерларда энг қимматли субтропик экинларни, узумнинг а'ло нав'ларини етиштириш, пиллачиликни ривожлантириш имконини беради.

Бош Туркман каналининг қурилиши натижасида Туркманистоннинг ғарби жанубида пахтачиликнинг яна бир йирик базасини вужудга келтириш имконияти туғилади. Бу районда узун толали пахтадан жуда юқори ҳосил етиштириш мумкин. Узун толали пахта саноатимиз учун энг қимматли хомаш'ёдир. Пахтачиликни ривожлантириш асосида бу ерларда пахта тозалаш, ёғ, гидролиз саноати вужудга келтирилади.

СССР даги барча халқлар СССР Министрлар Советининг «Амудар'ё — Красноводск Бош Туркман каналини қуриш тўғрисида, Ғарбий Туркманистондаги Каспий бўйи текислигининг жанубий районларидаги, Амудар'ё этакларидаги ва Қорақум чўлининг ғарбий қисмидаги ерларни суғориш ва уларга сув чиқариш тўғрисида»ги Қарорини қизғин ма'қуллади. Бу қарор миллионларча совет ватанпарварлари қалбида ва чет эллардаги дўстларимизнинг қалбида коммунизм қуриш соҳасидаги тинч ижодий ишларимизнинг муваффақиятларидан, улуғ социалистик давлат қудратининг ўсишидан қувонч ва фахрланиш ҳисларини оширди.

Амудар'ё—Красноводск Бош Туркман каналининг қурилиши—Сталин замонасининг чинакам буюк иншоотидир. Қаҳрамон совет халқи бажараётган шонли ишларнинг солномасида бу иншоотга энг катта ўринлардан бири берилади. Бу, барча замонлар ва барча халқлар тарихидаги энг буюк иншоотларнинг биридир. Бу қурилиш совет давлат ва ижтимоий тузумининг кучини, севикли йўлбошчимиз ва устозимиз ўртоқ Сталиннинг улуғворлиги ва гениясини яққол акс эттиради.

(«ПРАВДА», 15 сентябрь).

Ирригаторлар тайёрлик ишларига киришдилар

Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министрлигининг ходимлари ва мутахассислари СССР Министрлар Советининг Бош Туркман каналини қуриш тўғрисидаги Қарорини ғоят баланд руҳ блан муҳокама қилмоқдалар. Улар Ўрта Осиёдаги чўлларнинг табиатини ўзгартиришдан иборат сталинча планни қизғин ма'қуллаб, ҳукумат қарорида ўз олдиларига қўйилган муҳим вазифаларни бажаришга тайёрлик кўрмоқдалар.

Сталин замонасининг улуғ иншооти Қорақалпоғистондаги неча юз минг гектар янги ерларни суғориш ва уларга экин экиш муаммосини ҳал этиши керак. Ҳозирги вақтда Қорақалпоғистон АССРнинг Тахтакўпир, Қўнғирот ва Қораўзак районларидаги ерларнинг талайгина қисми даштлик ва ботқоқ ерлардан иборат.

Тахиатош яқинидаги тўғон районида дар'ё сувининг лойқасини тўсадиган иншоотлар қурилади. Тўғон қурилиши блан дар'ё этагида қазиладиган каналларга доим сув чиқариб туриш та'мин этилади.

Республикадаги ирригаторлар ва мелиораторлар олдида Тахиатош узели томонидаги катта ерларни ўзлаштиришга ўз вақтида тайёргарлик кўриш вазифаси турибди. Бу ерда сув тақсимлайдиган иншоотларни қуриш, мавжуд суғориш системаларини яхшилаш ва янгиларини қуриш керак.

Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министрлигида тайёргарлик ишлари қизитиб юборилди. Лойиҳачилар ва қидирувчилар Бош Туркман каналининг суви оқизиладиган каналлар схемасини тузмоқдалар. Янги ерларда энг мукаммал мелиорация иншоотлари қурилиши блан боғлиқ бўлган масалалар ҳал этилмоқда.

Мутахассислар Ўзбекистондаги халқ қурилишларида тўпланган бой тажрибаларни умумлаштирмоқдалар. Сталин номли Катта Фарғона канали, Шимолий Тошкент канали, Молотов номли каналнинг қурилиши техника соҳасидаги фикрни бойитди. Бу қурилишлар совет кишиларининг табиатни ўзгартириш йўлидаги курашида муҳим давр бўлди. Бу тажрибалардан эндиликда коммунизмнинг янги иншоотини қурашда фойдаланилади. (ЎзТАГ).

Пахтакорлар тўғрисида сталинча ғамхўрлик

СССР Министрлар Советининг Амудар'ё—Красноводск Бош Туркман каналини қуриш тўғрисидаги қарори колхозимизнинг а'золарини жуда хурсанд қилди. Бу тарихий қарор пахтачилик, чорвачиликни янада зўр бериб ривожлантириш тўғрисида, пахтакорлар тўғрисида қилинаётган сталинча ғамхўрликнинг яққол намунасидир.

Қорақалпоқ халқи неча асрлардан буён дашт-биёбонлардаги бепоён ерларни суғориш ва ўзлаштиришни орзу қилиб келган эди. Эндиликда бу орзу-тилаклар амалга ошмоқда. Қарорда Бош Туркман канали қурилиши натижасида Қорақалпоғистонда ва Туркманистоннинг шимолий районларида 500 минг гектар янги ерни ўзлаштириш имконияти туғилади, дейилади. Кўп замонлардан бери бўш ётган ерларни суғориш масаласи ҳал этилиши блан колхозимиз янада юксалади. Ҳозирги вақтда сув танқислиги орқасида мингларча гектар ердан фойдаланмай қолмоқдамиз. Давлат акти бўйича «Коммунист» колхозига беш минг гектардан ортиқ ер бириктиб берилган, аммо ҳақиқатда бир минг гектар ерга экин экилмоқда. Бошқа ерларга сув етишмаётир.

СССР Министрлар Советининг Қарори бизнинг бригадамизни ва колхознинг барча а'золарини янада зўр ғайрат блан ишлашга илҳомлантирди. Ҳозирги вақтда бригаданинг ҳамма а'золари пахта теримида нормаларини ошириб бажармоқдалар. Стахановчилардан Енеш Бобониёзова, Ҳадича Ўрозбоева, Ўрзода Жўлдибоевалар кунига 120—140 килограммдан пахта термоқдалар. Биз давлатга пахта топшириш юзасидан ўз зиммамизга олган социалистик мажбуриятларимизни муддатидан илгари, Улуғ Октябрь социалистик революцияси байрамигача бажарамиз.

Н. САДИРОВ.

Чимбой районидаги «Коммунист» колхозининг бригада бошлиғи.

СОВЕТ ЖАМИЯТИНИНГ ИЖОДИЙ КУЧЛАРИ БАРҚ УРИБ ЎСМОҚДА

ҚАРШИ, (ЎзТАГ). Қашқадар'ё областининг меҳнаткашлари Бош Туркман канали қурилиши тўғрисидаги хабарни эшитиб ғоят мамнун бўлдилар. Корхоналар ва колхозларда Сталин замонасининг улуғ иншоотига бағишланган йиғилиш ва суҳбатлар ўтказилмоқда.

— Бош Туркман каналининг қурилиши, — деди Китоб пахта заводининг смена мастери ўртоқ Шукурбердиев, — совет социалистик жамияти ижодий кучларининг барқ уриб ўсаётганлигини кўрсатади. Биз халқнинг табиатни ўзгартириш тўғрисидаги орзу-тилакларини чинакам амалга ошириш даврида — Сталин замонасида яшаётганлигимиздан бахтиёрмиз. Большевиклар партияси ва совет ҳукуматининг Ўрта Осиё даштларига сув чиқариш юзасидан чизиб берган планлари бизларни янги муваффақиятларга илҳомлантиради. Коммунизм сари ғолибона суратда илгари бораётган улуғ Ватанимизнинг куч-қудратини янада мустаҳкамлаш учун зўр ғайрат блан ишлаймиз.

Китоб пахта тозалаш заводининг ишчилари ва инженер-техник ходимлари СССР Министрлар Советининг Бош Туркман каналини қуриш тўғрисидаги Қарорига жавобан урушдан кейинги сталинча бешйиллик планни муддатидан илгари бажариш учун актив кураш олиб боришга қарор бердилар. Областьдаги бошқа корхоналар ва колхозларнинг коллективлари ҳам шундай қарор қабул қилдилар.

Чўлларни бўйсундирамиз

СССР Ўрмон хўжалиги министри ўртоқ А. И. Бовин блан суҳбат

Дун'ёда энг йирик Куйбишев ва Сталинград гидроузелларини ва Бош Туркман каналини қуриш йўли блан Каспий бўйи ва Волга атрофидаги ерларни суғориш ва уларга сув чиқаришдан иборат буюк программа мамлакатимизнинг табиатини ўзгартиришни кўзда тутган сталинча буюк планнинг бевосита давомидир.

Ҳозирги вақтда бўш ётган дашт-биёбонларга Амудар'ёдан сув чиқарилиши натижасида 1.300.000 гектар янги ер ўзлаштирилади ва етти миллион гектарча яйловларга сув чиқарилади. Волга гигантлари атрофидаги районларда ҳам бепоён ерлардан социалистик қишлоқ хўжалиги учун фойдаланилади.

Ўрмон хўжалиги ходимлари олдига каналлар, далалар ва яйловларни кўчма қумлардан ва гармселдан сақлаш учун, шунингдек саноат марказларини, аҳоли яшайдиган пунктларни, темир йўл ва тош йўлларни кўчма қум босишидан ва қаттиқ шамол ҳамда бўронлар ховфидан ҳимоя қилиш учун далаларни иҳота қилиб дарахт ўтқазиш йўли блан янги ерларни ўзлаштиришга ёрдам бериш вазифаси қўйилган. Бош Туркман канали трассасида, йирик суғориш ва сув чиқариш каналлари бўйларида, суғориладиган янги ерларнинг чегараларида ва саноат корхоналари теварагида жам'и ярим миллион гектар ерга кўчат ва дарахт ўтқазиш керак. Бирнеча минг километр узунликдаги доирада янгидан катта дарахтзорлар вужудга келтирилади. 430 минг гектардан ортиқ майдонда қумларнинг кўчишини тўхтатиш ва дарахт ўтқазиш зарур.

Туркманистон чўлларида табиий ўсимлик жуда кам. Ўрта Осиё чўлларидаги иссиқ шамоллар унга жуда ёмон та'сир қилади. Лекин шунга қарамай, ўрмон хўжалиги ходимлари дашт-биёбонларга дарахт ўтқазиш соҳасида катта тажриба тўпладилар, кўчма қумларга қарши курашиш усулларини ишлаб чиқдилар.

Совет ҳокимияти йилларида Бухоро, Фарғона, Сурхондар'ё, Хоразм областьларида ва Қорақалпоғистон АССРда 80 минг гектардан ортиқ ерга дарахт ва кўчат ўтқазилди. Бухоро областида 2—3 километр кенгликда ва 100 километр узунликда дарахт ўтқазилган доира пахтакор районларни Қизилқум чўлининг қаттиқ шамолларидан ва кўчма қумлардан сақлайди.

Ўзбекистон колхозлари иҳота қилиб ўтқазилган дарахтзорлар ҳимояси остидаги ўз ерларида гектаридан 30—40 центнердан, тажриба муассасалари эса — 60 центнердан ва бундан ҳам кўпроқ пахта ҳосили олмоқдалар.

Бош Туркман каналини ва янги суғориладиган ерларни ҳимоя қилиш юзасидан белгиланган агрономия-ўрмончилик-мелиорация тадбирлари схемаси улар атрофида икки километр доирада иҳота ўрмонзорларини вужудга келтиришни кўзда тутади. Чўлларнинг чегараларида, шунингдек каналнинг қирғоғида бу доираларнинг талайгина қисми суғорилади. Колхоз ва совхоз далаларида иҳота ўрмонзорлари вужудга келтирилади. Суғориш ва сув чиқариш каналлари атрофига ҳам дарахтлар ўтқазилади. Қумларнинг кўчишини тўхтатиш учун қумлик саҳроларга шу ерларда ўсаоладиган дарахтлар ўтқазилади, чакалакзорлар вужудга келтирилади.

Суғориладиган районлардаги йирик ўрмонзорларга дарахтларнинг чидамли ва кўпйиллик нав'лари — оқ акация, гледичи, ясень, терак, айлант, қайроғоч, тут ва ўрик кўчатлари ўтқазилади. Даштларга саксавул экишда авиациядан биринчи марта кенг миқ'ёсда фойдаланилади. Тажриба қилиб кўриш учун дуб ва грек ёнғоғи кўчатлари ҳам ўтқазилади. Каспий бўйи текислигидаги субтропик районда — Қизил Атрекда мойли ўсимлик, эвкалипт, хурмо, унаби, эвкомия, анжир, анор, цитрус, данак, финика пальмалари ва бошқа қимматли мева дарахтлари ҳамда саноат учун керакли дарахт нав'лари экилади.

Колхоз ва совхозлардаги иҳота дарахтзорларида асосан тут ва мева дарахтлари ўстирилади. Каналнинг қурилиши Туркманистон ССРда ва Қорақалпоғистон АССРда саноат аҳамиятига эга бўлган ва суғориладиган янги ўрмонзорларни вужудга келтириш имконини беради.

СССР Ўрмон хўжалиги министрлиги Ўрта Осиёнинг табиатини ўзгартиришда энг илғор методларни ишлаб чиқиш учун илмий-текшириш агролесомелиорация тажриба станциясини ва унинг бирқанча таянч пунктларини ташкил этади. Дарахт ўтқазиш ва қумларнинг кўчишини тўхтатиш ҳамда иҳота дарахтзорлари вужудга келтириш ишларини кенг миқ'ёсда машиналаштириш учун иҳота дарахтзорлари станциялари ташкил этилади.

Дарахт ўтқазиш ва қумларнинг кўчишини тўхтатиш ҳамда иҳота дарахтзорлари вужудга келтириш учун неча юз миллионлаб кўчат тайёрлаш керак. Шу муносабат блан давлат, колхоз ва совхоз кўчатзорлари ташкил этилади. Маҳаллий дарахт-кўчат нав'ларининг уруғлари тўпланади.

Ўрмон хўжалиги ходимлари Волга блан Урол ўртасидаги ерларда ва Сарпинск пасттекислиги территориясида, қоратупроқ ва Ноғай даштларида қумларнинг кўчишини тўхтатиш юзасидан дарахт ўтқазиш ва ўрмончилик-мелиорация тадбирлари планларини ҳам бошқа муассаса ва ташкилотлар блан биргаликда тузиб чиқадилар. Ана шу бепоён ерларнинг ҳаммасига саноат аҳамиятига эга бўлган дарахтлар ва далаларни ҳамда яйловларни гармселдан сақлайдиган дарахтлар ўтқазилади. Министрлик ҳозирданоқ бу районларда қидирув ишларига киришди. Сталинград областида ва бошқа областьларда давлат иҳота дарахтзорлари ва саноат аҳамиятига эга бўлган дарахтзорларни вужудга келтиришда тўпланган тажриба бу соҳадаги ишимизга катта ёрдам беради.

Илғор Мичурин агробиология фани ва ўрмончи практикларнинг тажрибаси чўлларнинг қаттиқ табиатини муваффақиятли суратда енгишга ёрдам беради.

Унумсиз даштлар яқин келгусида совет Ватанимизнинг маҳсулдор экинзорларига айланади. (ТАСС).

Бош Туркман каналидан кемалар қатнови учун фойдаланилади

СССР Министрлар Совети дар'ё флоти министрлигига Бош Туркман каналидан кемалар қатнови учун фойдаланиш чораларини ишлаб чиқишни топширди. Шу муносабат блан СССР Дар'ё флоти министрлиги ТАСС мухбирига қуйидагиларни билдирди:

— Ҳозирги вақтда Амудар'ё Ўрта Осиёда кемалар қатнайдиган асосий дар'ё йўлидир. Дар'ёнинг Орол денгизигача чўзилиб борадиган қуйи қисмида Ўрта Осиё пахтасининг асосий қисми пароходларда ташилади. Орол денгизида пахта денгиз кемаларига ортилиб, Аральскка жўнатилади. Аральскда юклар темир йўл вагонларига ортилиб, мамлакатнинг марказий районларига жўнатилади. Ғалла, нефть маҳсулотлари минерал ўғитлар ва талайгина миқдорда саноат моллари Амудар'ё орқали Ўрта Осиё республикаларига юборилади. Амудар'ё асов дар'ёдир. Амудар'ё тез оқиб соҳилга сув ташлаб ва ўз оқимини ўзгартириб туради.

Бош Туркман каналининг қурилиши кемалар қатнови учун ҳам жуда катта аҳамиятга эгадир. Канал Ўрта Осиёнинг ичкарисидаги районларни Каспий денгизи ва Волга блан боғлайди. Пахта арзон сув йўли блан Красноводскка юборилади ва бу ердан денгиз орқали ва сўнгра Волга орқали Ивановога, Москва областьлари ва бошқа областьлардаги тўқимачилик корхоналарига жўнатилади. Дар'ё флоти министрлигининг лойиҳалаш ташкилотлари ва илмий-текшириш институтлари ҳозирги вақтда Бош Туркман каналида қатнайдиган махсус юк ва пассажир теплоходларининг лойиҳаларини тузмоқдалар.

Янги буюк канал қурилганидан кейин Москвадан Ўрта Осиёга арзон сув йўли очилади. Пароходлар Ватанимизнинг пойтахтидан Москва номли канал блан Волга орқали Астраханьга борадилар. Астраханьдан Каспий денгизга чиқиб, кейин Бош Туркман канали ҳамда Амудар'ё орқали ўтадилар.

Бутун совет халқи каби, дар'ё флотининг ходимлари ҳам Бош Туркман канали қурилиши муносабати блан ўз олдиларига қўйилган вазифаларни шараф блан бажариш учун астойдил меҳнат қилажаклар. (ТАСС).

Туркман халқи улуғ Сталинга ташаккур изҳор қилмоқда

АШХАБОД, 14 сентябрь (ТАСС). Қорақум чўлларининг чорвадорлари ва Мурғоб воҳасининг пахтакорлари, Небит-Даг нефтьчилари ва Ашхабод олимлари СССР Министрлар Советининг Бош Туркман каналини қуриш тўғрисидаги Қароридан бениҳоя хурсанд бўлдилар. Меҳнаткашлар бу хушхабарни бирбирларига билдириб, чўлларнинг қаттиқ табиатини ўзгартиришдан иборат сталинча планни муҳокама қилмоқдалар.

Кўҳна-Урганч районидаги «8 Март» колхозининг чорвадорларидан ўртоқ Нуриевни келгусида яйловларга сув чиқарилиши жуда ҳам қизиқтиради. У, канал қурилиши натижасида чорва моллар сонини ўн марта ошириш имконияти туғилади, дейди.

Куйбишев районидаги «Москва» колхозининг раиси ўртоқ Муҳаммет қарор блан танишиб чиққанидан кейин бундай деди:

— Халқнинг асрлар бўйи орзу қилиб келган тилаклари амалга ошди. Эндиликда қақраб ётган ерларни тўйдириб суғориш мумкин. Бу ерлар мисли кўрилмаган даражада кўп ҳосил беради.

Небит-Даг нефтьчиси ўртоқ Ильиних янги канал кўпроқ нефть чиқаришга имкон беради. Сув меҳнатни яхшилайди ва турмушни фаровон қилади, дейди.

Қишлоқ хўжалик фанлари кандидати Донченко олимларнинг фикрини изҳор қилиб қуйидагиларни айтди:

— Бош Туркман каналининг қурилиши илмий ходимларнинг Туркманистон республикасидаги табиий бойликларни текшириб чиқишлари учун жуда катта имконият беради.

Туркманистон ишчилари, колхозчилари, зиёлилари Совет ҳукуматининг янги Қарорини муҳокама қилиб, ўзлари тўғрисида оталарча ғамхўрлик қилаётганлиги учун улуғ Сталинга ташаккур билдирмоқдалар ва фидокорона меҳнат қилиб, канал қурилишини тезлатишга ва'да бермоқдалар.

Хоразм экспедициясининг янги материаллари

СССР Фанлар Академиясининг этнография институти бу йил Хоразм археология-этнография экспедицияси томонидан ўтказилган янги тадқиқотлар тўғрисидаги биринчи ма'лумотларни олди. Ўрта Осиёда ўниккки йилдан буён ишлаб келаётган бу экспедиция Ўрта Осиё маданиятининг қадимги маркази бўлган Хоразм ерларида яшаган халқларнинг тарихига доир қимматли материаллар тўплади. Экспедициянинг ишлари Ўрта Осиё халқларининг қадимги юксак маданиятини ўрганиш учун кўп материал берди. Бу материаллар Бош Туркман канали қурилабошлаши муносабати блан катта аҳамиятга эга бўлади.

Экспедиция Хоразм блан Волга бўйи ўртасида қурилган қадимги истиҳкомларнинг изларини топди. Бу истиҳкомларнинг тахминан X—XI асрларда қурилганлиги аниқланди. Хоразм подшоҳларининг тупроққал'а саройида янгидан кўп материаллар, жумладан Ўрта Осиёдаги тасвирий сан'атнинг қадимги намуналари топилди. (ТАСС).

АМУДАР'Ё СУВИ ҚОРАҚУМ ЧЎЛИНИНГ ТАБИАТИНИ ЎЗГАРТИРИБ ЮБОРАДИ

НАМАНГАН, (ЎзТАГ). Наманган областининг пахтакорлари СССР ҳукуматининг Бош Туркман каналини қуриш тўғрисидаги қарорини қизғин муҳокама қилмоқдалар.

Чортоқ районидаги «Социализм» колхозининг раиси Раҳматулла Ортиқов қуйидагиларни айтди:

— Ўрта Осиёдаги бу катта иншоот колхоз тузумини янада мустаҳкамлаш тўғрисида қилинаётган сталинча ғамхўрликнинг янги, яққол намунасидир. Амудар'ё сувлари ҳозирги вақтда бўш ётган дашт-биёбонларнинг қиёфасини ўзгартириб юборади.

Область сув хўжалиги системасининг энг кекса ходимларидан бири гидротехник Нурмат Абдураззоқов бундай деди:

— Бош Туркман канали ҳақиқатан ҳам коммунизмнинг буюк иншоотидир. Бутун совет халқи янги буюк қурилишда қатнашади. Наманган областининг меҳнаткашлари фахрли топшириқни тезроқ бажаришда қурувчиларга ҳартарафлама ёрдам берадилар.

УЛУҒ ОКТЯБРЬ СОЦИАЛИСТИК РЕВОЛЮЦИЯСИНИНГ 33 ЙИЛЛИГИ ШАРАФИГА

„Коммунар“ заводи бешйиллик планини бажарди

Андижон шаҳридаги «Коммунар» заводининг ишчи, хизматчи ва инженер-техник ходимлари урушдан кейинги сталинча бешйиллик планни муддатидан олдин бажариш учун бошланган социалистик мусобақада яхши натижаларга эришдилар. Завод коллективи новаторларнинг стахановча иш методини қўллаш натижасида бешйиллик планни 4 йилу 8 ойда бажаришга муваффақ бўлди. Ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш бешйиллик плани анча ошириб бажарилди. Завод коллективи ўз муваффақиятларини мустаҳкамлаш учун бешйилликнинг охиригача пландан ташқари 1 миллион 400 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш мажбуриятини олди. Социалистик мусобақанинг тўғри йўлга қўйилиши, меҳнат интизомининг мустаҳкамланиши ва меҳнат унумининг оширилиши натижасида заводда новаторлар етишиб чиқди.

Қуюв цехининг ишчилари Думашева, Валиев ва механика-йиғув цехининг слесари Половайкин ўртоқлар каби кунлик топшириқларини 150—200 процент бажарувчи стахановчи новаторлар сони 100 дан ошиқдир. Завод коллективи ўз зиммасига олинган янги мажбуриятларни шараф блан бажариш учун социалистик мусобақа байроғини баланд кўтариб, фидокорона меҳнат қилмоқда.

И. СУЛТОНОВ.

Пландан ташқари 2 минг жуфт пойафзал

САМАРҚАНД. («Қизил Ўзбекистон» мухбиридан). Йиллик планни Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 33 йиллиги кунига бажариш мажбуриятини олган пойафзал фабрикасининг ишчилари ва инженер-техник ходимлари тинчлик вахтасида стахановча ишлаб, планни ойма-ой ошириб бажармоқдалар. Коллектив август ойи планини муддатидан уч кун олдин бажариб, ой охиригача пландан ташқари 2.000 жуфт пойафзал ишлаб чиқарди.

31 август куни фабрика ой давомида тежалган хомаш'ё ва материаллар ҳисобига ишлади.

Мамлакатга тобора кўпроқ маҳсулот бериш учун курашаётган коллектив 8 ойлик планни 116 процент адо этди. Фабриканинг ўртоқ Зайцев бошлиқ цехи август ойида 91 процент а'ло сифатли маҳсулот берди. Бу цех «а'ло сифатли маҳсулот ишлаб чиқарувчи цех» номини олди. Октябрьолди социалистик мусобақасининг қатнашчиларидан Муҳиддинов, Саломов, Уколов ва бошқа ишчилар топшириқни 200—250 процент адо этмоқдалар.

Коллектив сентябрь ойида ҳам сур'атни бўшаштирмай ишлаётир.

Ғ. АШУРОВ.

Ёш ишчиларнинг муваффақияти

1-нчи темир йўл мактаби ва 2-нчи фабрика-завод та'лими мактабини тамомлаб чиққан ёш ишчиларнинг Каганович номли заводда ишлайбошлаганига атиги бирнеча ой бўлди. Завод ма'мурияти, жамоат ташкилотлари ва кекса ишчиларнинг ёрдами туфайли, ёш ишчилар тез орада малакаларини оширдилар ва ҳозир смена топшириқларини анча ошириб бажармоқдалар.

Паровоз цехининг слесарьлари Рамз Жўраев ва А. Обрубовлар ҳар куни бир ярим нормадан ишлаётирлар. Токарь Виктор Сердюков, дурадгор Виктор Армекаев ва бошқа кўпгина ёш ишчи Октябрьолди мусобақасига қўшилиб, фидокорона меҳнат қилмоқда.

Меҳнат резервлари мактабларидан келган кўпгина ёш ишчилар ўқишни давом этдириб, инженер бўлиб етишишга қарор бердилар. Комсомоллардан машинист ёрдамчилари Сергей Мосин, Владимир Дементьев, Николай Каратаев кечки ишчи ёшлар мактабининг X синфига ўқишга кирдилар.

Р. АБДУЛЛАЕВ.

Оталикдаги колхозларга ёрдам

Хоразм область, Хева шаҳридаги саноат корхоналари пахта йиғим-терими даврида ўз оталикларидаги колхозларга амалий ёрдам бермоқдалар. Шаҳардаги пахта тозалаш заводининг коллективи ўз оталигидаги Қишлоқ қишлоқ советидаги Молотов номли колхозга пахта териш, ташиш ва бошқа ишларда катта ёрдам бермоқда. Завод ўз транспорти блан колхознинг 8 тонна ғалла, 4 тонна кунжарасини ва бошқа юкларини ташиб берди, йўл, кўприкларни тузатди ва колхозда янгидан битта сушилка қурди. Колхознинг пахталарини ташиб бериш учун бир автомашина ажратилди. Заводнинг комсомол ва ёшлари колхозда деворий газета ва жанговар варақалар чиқармоқдалар.

Ёғ заводининг коллективи ҳам ўз оталигидаги Маданият қишлоқ советидаги Чкалов номли колхозга амалий ёрдам бермоқда. Завод ўз транспорти блан колхознинг 10 тоннага яқин ғалла, 5 тоннадан ошиқ кунжара ва бошқа юкларини ташиб берди. Колхозда янгидан иккита сушилка қурилди. Завод коллективи мавсум охиригача колхознинг пахтасини ташиш учун транспорт блан ёрдам бериш мажбуриятини олди. Колхозга иккита юк машинаси ажратилди. Бундан ташқари, завод коллективи колхозда янги кутубхона ташкил қилди.

Шаҳардаги «Умид» артелининг а'золари Сталин қишлоқ советидаги Сталин номли колхозга яқиндан ёрдам бермоқдалар. «Гулистон» артели Даш'ёқ қишлоқ советидаги Оржоникидзе номли колхозни, «Учқун» артели Молотов қишлоқ советидаги Свердлов номли колхозни оталикка олиб, пахта йиғим-теримида амалий ёрдам бермоқдалар.

А. БОБОЖОНОВ.

ЯНГИ ПАХТА ҲОСИЛИ ЗАВОДДА ИШЛАНМОҚДА

Тошкент область, Чиноз районидаги пахта тозалаш заводи 183 тонна янги пахта ҳосилини тозалади.

Янги ҳосилдан тозаланган толалар той-той пресс қилиниб, Иттифоқимизнинг тўқимачилик корхоналарига юбориш учун тайёрланмоқда.

А. УБАЙДУЛЛАЕВ.

Янгийўлдаги қанд заводи қанд пишириш мавсумини бошлаб юборди. Суратда: завод лабораториясининг лаборанти Д. Болтабоева қанд лавлагининг ширасини текшириб кўрмоқда.

А. Ашкинезер фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

Хоразм областида

КОЛХОЗЛАРДА АГРОТЕХНИКА ЛАБОРАТОРИЯЛАРИ

Хива район машина-трактор станциясида Мичурин, Вильямс, Лисенко агробиология та'лимотини ва совет деҳқончилигининг янги тажрибаларини ўрганиш юзасидан агротехника лабораторияси ташкил қилинди. МТС ва колхозларда Мичурин та'лимотини пропаганда қилиш мақсадида юқори ҳосилли «Инқилоб», Сталин номли ва бошқа колхозларда агротехника лабораториялари ташкил этилди. Ҳозир райондаги 12 та колхозда агротехника лабораторияси ишламоқда.

Областьнинг Урганч, Гурлан МТСларида ва бошқа ўнлаб колхозида ана шундай агротехника лабораториялари ташкил қилинди.

ЯНГИ МЕҲМОНХОНА

Қўшкўпир районининг марказида янги намунали меҳмонхона биноси қурилди. Меҳмонхона жиҳозлантирилмоқда.

ОБЛАСТЬ КОЛХОЗ-СОВХОЗ ТЕАТРИНИНГ ПАХТАКОРЛАРГА ХИЗМАТИ

Хива шаҳридаги область колхоз-совхоз театрининг ижодий коллективи пахта йиғим-терими даврида колхозчиларга маданий хизмат кўрсатиш учун икки бригадага бўлиниб, Янгиариқ, Қўшкўпир, Шовот районларига гастрольга чиқди.

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Юсуф Жабборов раҳбарлигидаги бригада 50 та колхозда концерт берди. Бу бригада кундуз кунлари колхоз бригада, звеноларида бўлиб, теримчиларга ёрдамлашмоқда.

Бригада а'золари дам олиш пайтларида дала шийпонларида суҳбатлар ўтказдилар. «Жанговар варақа» чиқардилар.

ВАТАН УРУШИ ИНВАЛИДЛАРИ УЧУН УЙ-ЖОЙЛАР

Область колхозларида Улуғ Ватан уруши инвалидларига ёрдам кўрсатиш ҳаракати кучайиб кетди. Колхозчилар томонидан бошланган бу ташаббус яхши натижалар берди. Областьнинг Шовот, Хива, Янгиариқ ва Қўшкўпир районларида Ватан уруши инвалидларига янги уй-жойлар қуриб берилди. Шовот районидаги «1-нчи Май» колхозида 10 инвалиднинг уйи ремонт қилинди ва 4 инвалид янги уй-жой блан та'минланди.

М. ХУДОЙБЕРГАНОВ.

Т Е А Т Р

Большевикча танқид самараси

(«Ғунчалар» асарининг Муқимий номли музикали драма ва комедия театрида қайта постановка қилиниши муносабати блан)

ВКП(б) Марказий Комитети бундан тўрт йил аввал «Драма театрларининг репертуари ва уни яхшилаш тадбирлари тўғрисида, «Улуғ ҳаёт» кинофильми ҳақида қарор чиқарган эди. Партия Марказий Комитетининг кўрсатмалари совет адабиёти ва сан'атини шундан сўнгги тараққиёт йўлини аниқ белгилаб берди. Бу тарихий қарорлардан сўнг ўзбек совет адабиёти ва театр сан'ати соҳасида ҳам бирмунча илгари силжиш сезилмоқда. Ёзувчиларимиз, шоирларимиз, драматургларимиз ҳозирги замон темасида бирмунча бадиий асар яратдилар.

ВКП(б) Марказий Комитети ва шахсан улуғ доҳи Сталин танқид ва ўз-ўзини танқид тараққиётимизнинг асосий омилларидан бири экани ҳақида та'лим бериб келмоқдалар. Ҳаққоний, большевикча танқид ёзувчиларимизнинг ижодидаги жиддий нуқсонларни очиб бермоқда. Гарчи, бундай адабий-танқидий мақолалар республика газета ва журналларида кам учраса ҳам, улар адабий китоблар ва саҳна асарларидаги ютуқ, камчиликларни кўрсатиб бермоқдалар, адабиёт ва сан'атимизнинг ўсишига ижобий та'сир кўрсатмоқдалар. Жиддий, принципиал адабий танқиддан тўғри хулоса чиқариб, ўз ижодларидаги хато ва камчиликларни қайтармасликка ҳаракат қилаётган ёзувчиларимиз анча муваффақиятларга эришмоқдалар.

Биз бу мақоламизда ана шундай ҳаққоний ва принципиал танқид қилинган саҳна асарларидан «Ғунчалар» драмаси ва постановкасининг, танқидий мулоҳазалар ҳисобга олинган ҳолда, қайтадан саҳнада кўрсатилишини мисол қилиб келтирмоқчимиз.

Драматург ўртоқ З. Фатхуллин ва «Ғунчалар» пьесасини саҳнага қўйган Муқимий номли музикали драма ва комедия театри (постановкачи-режиссёр М. Муҳамедов) асарнинг дастлабки вариантида жуда жиддий ғоявий ва бадиий хатоликларга йўл қўйган эдилар. «Ғунчалар» асарининг сюжети ҳаётий конфликтлар асосида эмас, балки тасодифий воқи'лар асосида яратилган, ундаги ижобий образлар эса, ғоят схематик тарзда берилган эди. Шунингдек, пьесанинг темаси ва хотин-қизлар озодлиги учун кураш ғояси бачкана, чалкаш ҳодисалар соясида қолиб кетган, асарнинг тили эса ўзбек адабий тилидан жуда ҳам ажралиб қолган эди. Бу ҳақда республика матбуотида муфассал ёзилгани учун, такрорлашни лозим топмасдан, драманинг янги вариантида бу камчиликларнинг ҳаммаси деярлик тузатилганини уқдириб ўтиш лозим.

«Ғунчалар» асарининг асосий ғояси — Ўзбекистонда гражданлик уруши давом этаётган йилларда босмачилик ҳаракати натижасида оиласи тўзиб, кўчакўйда саргардон бўлган бир камбағал хонадоннинг партия, совет ташкилотларининг ва жамоатчиликнинг ёрдами блан қайтадан ташкил топиши, хотин-қизлар озодлиги ва бу оиланинг тинч, роҳат меҳнат блан шуғулланишидир.

Фарғонали Нигор опа босмачиларнинг талон-торожи, ҳуружидан қочиб Самарқандга келиб қолади. Бу вақтда партия ва совет ҳукумати, бутун совет халқи ички ва ташқи душманга қарши ҳамда тинчлик ўрнатиш учун жиддий кураш олиб бормоқда эди. Шу блан бирга, партия ва совет ҳукумати гражданлик уруши оқибатида уй-жойсиз қолган аҳолига, ота-онасиз қолган болаларга ёрдам бериш, ғудакларни интернатларда тарбиялаш ҳақида ғоят зўр ғамхўрлик қилди. Ўзбекистонда биргина 1919 йилдаёқ етим болалар учун анчагина болалар уйи ташкил этилган эди. Болалар боқимсизлигига қарши кураш комиссиясининг иши пьесада Шумакова ва темир йўл ишчиси коммунист Қодирака (Маҳсумака)ларнинг бу соҳадаги ишлари орқали бериладн. Улар жуда кўп боқимсиз болаларни, шу жумладан, Нигор опанинг ўғли Худойқул (Эркин)ни ва кимсасиз Бектемирни янги ҳаёт йўлига бошлайдилар. Болалар уйидаги тарбия натижасида Бектемир электромеханик ва Эркин эса, коммунист ишчи Қодир ака оиласида улғайиб, ипакчилик бўйича мутахассис бўлиб етишадилар.

«Ғунчалар» асарида хотин-қизлар озодлиги масаласи марказий ўринни ишғол этади. Драматург ва театр коллективи асарнинг асосий персонажларидан Нигор опа ва унинг йўқолган қизи Гулнор образлари орқали ўзбек хотин-қизларининг «ичкари»дан, паранжи балоси ва ҳуқуқсизликдан қутилиб, ёруғ ҳаётга эришганликларини кўрсатишни мақсад қилиб олган ва пьесанинг янги вариантида бу ғоя анча дуруст акс эттирилган.

Драма ва постановканинг фазилатларидан яна бири шуки, хотин-қизлар озодлиги учун курашда коммунистлар партияси ва совет давлатининг раҳбарлик ролини, комсомоллар ва жамоатчиликнинг актив иштирокини кўрсатишга э'тибор берилган. Шунингдек, асарда хотин-қизларни озод қилибгина қолмай, уларни жамоат ва давлат ишларига, ижтимоий ҳаётга тортиш учун кураш ҳам акс этади. Нигор опа, Зайнаб, Хожархола каби юзлаб хотин-қизлар ипакчилик фабрикасида меҳнат қиладилар. Коммунист Шумакова тинч қурилиш йиллари бошлангач, пилла заводининг директори бўлиб ишлайди. У, ипакчилик фабрикасининг актив комсомол қизлари Зайнаб, Фарида ва бошқалар блан биргаликда хонадонлардан пилла йиғиб юрганларида, Гулнорнинг зулм, азоб-уқубатда қолганлигини билиб, уни қутқариш учун ҳаракат қиладилар. Уларнинг бу ташаббусини шаҳар партия ва комсомол ташкилотлари қўллаб-қувватлайдилар. Ипакчилик фабрикасининг комсомол ташкилоти эса, Гулнорни ёт унсурлар чангалидан озод қилиш ва янги ҳаётга йўллаш ишини комсомоллардан Зайнаб (артист Э. Жалилова) ва фабриканинг механиги Бектемир (артист А. Абдураҳмонов)га топширади. Улар бу вазифани муваффақият блан бажарадилар.

Шаҳар партия комитети партия сафига мунофиқлик блан кириб олган собиқ савдогар Миршарофнинг ўз хотини Гулнор опага ўтказаётган зулми, душманларча ҳатти-ҳаракатидан хабардор бўлади ва бу ишни текшириб кўриш шаҳар партия комитетининг бюро а'зоси, ипакчилик фабрикасининг директори Қодир акага топширади. Синфий душман Миршарофнинг юзидаги ниқоб йиртилади.

Булардан ташқари, «Ғунчалар» пьесасида завқли фабрика ҳаёти, унинг фидокор, қувноқ ёшлари, икки ёш юрак — Зайнаб ва Эркиннинг соф муҳаббати, садоқатлари реалистик тараннум этилади. Совет замонаси ёшларининг юксак фазилатлари — Ватанга муҳаббат, Ленин — Сталин партиясига чексиз садоқат, меҳнатсеварлик Зайнаб, Эркин, Бектемир, Фарида ва бошқаларнинг образларида ифодалаб берилган.

Улуғ Октябрь социалистик революцияси туфайли коммунистлар партиясининг раҳбарлиги ва совет ҳукуматининг кундалик ғамхўрлиги натижасида ўзбек хотин-қизлари ҳақиқий озодлик олдилар ва меҳнатда, ижтимоий ҳаётимизда эркаклар блан тенг ҳуқуққа эришдилар. Ҳозирги вақтда Совет Ўзбекистонида ўнлаб хотин-қизлар Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган шарафли унвонга эга бўлдилар. Ўзбек хотин-қизларидан олимлар, илмий ходимлар, врачлар, инженерлар, ўқитувчилар ва мураккаб техникани бошқарадиган мутахассис ишчилар етишиб чиқди. Паранжи асорати, нодонлик, жаҳолат кишанлари абадий парчаланди. Броқ ҳозирги вақтда ҳам феодал-буржуа сарқитлари, эски диний-урф одатлар та'сиридаги кишиларнинг хотин-қизларга бой-феодалларча муносабатлари аҳ'ён-аҳ'ёнда кўриниб қолади. Мана шу эски, диний урф-одатларга қарши курашда Ўзбек опера ва балет театрда кўрсатилаётган «Гулсара» операси ва Муқимий номли театр постановкаси — «Ғунчалар» музикали драмаси катта тарбиявий аҳамиятга эга.

☆

«Ғунчалар» асарининг Муқимий номли театр саҳнасида кўрсатилаётган янги варианти ана шундай. Театрнинг ижодий коллективи 1919 — 1928 йиллар орасидаги совет воқи'лигини, асосан, тўғри тушуниб, ҳаққоний талқин этган. Асарда, постановкада асосий персонажлар ҳаракатининг динамик ўсиши ишонарли қилиб кўрсатилади. Масалан, темир йўлнинг оддий ишчиси Қодирака асарнинг сўнгида большевик раҳбар, йирик ишлаб чиқаришни бошқарувчи командир сифатида кўринади. Сталин мукофотининг лауреати, Ўзбекистон ССР халқ артисти Р. Ҳамроев виждонли, камтар ишчи, кейинроқ эса, принципиал курашчи коммунист раҳбар Қодирака образини ярата олган. Ўртоқ Ҳамроев талқинида коммунистларнинг ҳамма соҳадаги раҳбарлик роли аниқ-равшан сезилиб туради. Шунингдек, асарда комсомол ташкилотининг социалистик қурилиш ишларидаги актив иштироки, партия ташкилотининг комсомолга кундалик раҳбарлиги ҳам тўғри баён этилади. Комсомол ходимларидан Зайнаб образи асарда яққол кўзга ташланади. Артист Э'тиборхон Жалилова актив комсомол қиз Зайнаб ролини жозибали ўйнайди. Шунингдек, ўтмишда жабр-зулмни бошидан кечирган, совет давридагина озодликка эришган Нигор опа образини артистлардан Т. Жа'фарова ва З. Самиева, Гулнор образини Т. Назарова ва Ф. Раҳматова ўртоқлар яхши тушуниб ижро этадилар.

Пьесада Жиянбой ва Миршароф каби салбий типлар, синфий душманнинг вакиллари яққол кўзга ташланадилар. С. Қосимов ва С. Азимов ўртоқлар ўзларининг «Давримизга муносиб юксак саҳна асарлари яратайлик» деган мақолаларида бу салбий образларнинг тил даражасига кўтарилаолмаганлигини, улар орқали синфий душманнинг совет тузумига ва халқимизга қарши очиқ ва яширин кураши етарли кўрсатилмаганлигини жуда тўғри танқид қилган эдилар. «Ғунчалар» драмаси ва постановкасининг янги вариантида ҳам шу нуқсон сезилади. Я'ни Миршароф ва Жиянбой каби синфий душманлар фақат ўз хотин-қизларини паранжида сақлаб қолиш, давлат солиғини тўламаслик ёки азайтириб тўлаш учунгина ҳаракат қиладилар, холос. Бизнингча, драматург З. Фатхуллин, постановкачи М. Муҳамедов, Миршароф ролини ижро этувчи артист Т. Зоҳидов, Жиянбой ролини ижро этувчи артист Р. Болтаев ўртоқлар бу типлар устида яна чуқурроқ ўйлаб кўришлари, образларни мукаммаллаш учун яна ижодий иш олиб боришлари лозим.

Муқимий номли театрнинг ижодий коллективи «Ғунчалар» асарини қайтадан саҳнага қўйиб, Ўзбекистонда хотин-қизлар озодлиги учун кураш темасидаги сан'ат асарлари сонини бойитди. Эндиликда, бу асардаги айрим камчиликларни тузатиш блан, театр коллективи ўз ижодий ютуғини мустаҳкамлайди, деб ишонамиз.

А. ОЛИМЖОН.

МАДАНИЯТ ХРОНИКАСИ

Қорақалпоғистон АССР, Қипчоқ район, Хитой қишлоқ советидаги Охунбобоев номли колхоз а'золарининг ташаббуси блан бошланғич мактаб биноси қурилди. Мактаб ўқув аш'ёлари блан тўла та'мин этилди. Ҳозир колхозчиларнинг болалари билим олмоқдалар.

Э. Аминзода.

Тошкент. Янгийўл район, Шўралисой қишлоқ советидаги Каганович номли колхозда ташкил этилган бадиий ҳаваскорлар тўгарагининг а'золари колхозчиларга маданий хизмат кўрсатиш мақсадида Энгельс номли ва Охунбобоев номли колхозларда концерт қўйиб бердилар.

К. Қорабоев.

Андижон. СССР халқ артисти Сталин мукофоти лауреати Ҳалима Носирова бошчилигидаги концерт ансамбли Андижондаги Охунбобоев номли республика музикали драма театри биносида Андижон меҳнаткашларига катта концерт қўйиб берди.

Л. Маҳмудов.

ПРОПАГАНДИСТ ВА АГИТАТОРЛАРГА ЁРДАМ

Марксизм-ленинизм диннинг келиб чиқиши ва унинг реакцион моҳияти ҳақида

Коммунистик тарбия, кишилар онгидаги эскилик сарқитларига қарши кураш масалалари партиямиз олдида турган энг муҳим вазифаларнинг биридир. Чунки социализмдан коммунизмга ўтиш, хўжалигимиз ва маданиятимизни янада тез сур'атлар блан ривожлантириш халқимизнинг онгли фаолиятини янада кўпроқ оширишни, ўтмишнинг кишилар онгидаги сарқитларини, жумладан диний қолдиқларни тугатишни талаб қилади.

Дин бутун кишилик тарихида реакцион роль ўйнаб келди. У ҳардоим ва ҳамиша реакцион эксплоататор синфларнинг манфаати учун хизмат қилди ва ҳозир ҳам улар учун астойдил хизмат қилмоқда. Дин фанга бутунлай зид ва ётдир. Унинг тарихи бутун фан тараққиёти тарихида фан, илм ва ма'рифатга қарши кураш тарихидир. Чунки фан диннинг илдизини, унинг кирдикорларини очиб ташлади, материалистик ва атеистик қарашни тарғиб этди. Дин блан фан ҳечвақт келишаолмайди.

Динга қарши кураш бугунги гап эмас. Кишиликнинг буюк мутафаккирлари, олимлар, илғор фикр эгалари, файласуфлар динга ва диний урф-одатларга қарши тинмай курашиб келдилар, динга қарши ўз та'лимотларини яратдилар. Бундан қарийб 2 ярим минг йил илгари қадимги Юнонистонда ўтган машҳур файласуф Эпикур динга қарши ўзининг атеистик — материалистик та'лимотини яратди. У Юнонистонда атеистлар мактабини ташкил этиб, материалистик та'лимотни (атом материализмини) тарғиб қилган.

Атеизм та'лимоти XVI—XVIII асрларда Европада янада тараққий қилди. Чунки у вақтларда, капиталистик ишлабчиқариш муносабатларининг ривожланиши, савдо ва саноатнинг ўсиши асосида илм, фан соҳасида ҳам кўтарилиш бўлди. Фаннинг юксалиши эса диннинг сирини фош қилиб, атеистик қарашларни яратди ва ривожлантирди. Аммо у даврдаги атеизм буржуа атеизми эди. Феодализм жамиятини йиқитиб, ҳокимиятни ўз қўлига олиш учун феодал ўрта аср диний мафкурасига қарши курашга муҳтож бўлган, савдо-саноатни ривожлантириш учун фанга муҳтож бўлган буржуазия атеизмни вақтинчалик ўзининг мафкуравий қуролига айлантирган эди. (Ҳокимият тепасига чиқиб олгандан кейин, буржуазия дин ва идеализмни ўзига қурол қилиб олади). Атеизм айниқса XVIII асрда Францияда ривожланган эди. Чунки у вақтда Франция буржуа революцияси арафасида эди. Шу сабабли у ерда ўрта аср диний мафкурасига қарши кураш авж олди. Динга қарши курашда XVIII аср француз материалистлари Гольбах, Дидро ва бошқалар катта ишлар қилдилар. Улар динга қарши бирқанча асар ёзиб, худосизликни тарғиб қилдилар. Улар дун'ё моддийдир ва абадийдир, у ҳечким томонидан яратилмаган, онг, фикр, руҳ материянинг (табиатнинг) маҳсулидир, дин эса кишиларнинг нодонлиги туфайли келиб чиққан зарарли нарсадир, деган илғор фикрни майдонга ташладилар. Лекин бу назариячилар диннинг социал илдизларини, синфий моҳиятини очиб бераолмадилар, изчил, илмий атеистик та'лимотни яратаолмадилар.

XIX аср рус революцион-демократлари Белинский, Чернишевский, Герцен, Добролюбов ва бошқалар ғарбдаги буржуа атеистларига нисбатан чуқур ва изчилроқ материализм ва атеизм назарияси блан майдонга чиқдилар. Уларнинг материалистик ва атеистик қарашлари Россиядаги меҳнаткаш халқнинг революцион озодлик ҳаракати блан боғлиқ эди. Рус материалистлари чор ҳукуматига қарши, крепостной тузумга қарши ва уларнинг мафкураси бўлган динга қарши қаттиқ кураш олиб бордилар, диннинг фанга бутунлай зид эканлигини фош қилдилар. Улар руҳонийларнинг фирибгарчилик, алдамчилик сирларини очиб ташладилар. Лекин рус материалистлари ҳам диннинг социал (синфий) илдизларини, уни йўқотиш йўлларини тўғри кўрсатиб бераолмадилар. Россиянинг қолоқлиги, феодал-крепостнойлик тузумининг мавжудлиги орқасида улар диалектик ва тарихий материализмгача кўтарилаолмаган эдилар, жамият ҳодисаларини тушунтиришда идеализм доирасидан чиқаолмаган эдилар.

Дин, унинг келиб чиқиши ва реакцион моҳияти ҳақидаги бирдан-бир тўғри ва илмий назарияни марксизм-ленинизм та'лимоти берди. Фақат Маркс ва Энгельсгина диалектик материализм қоидаларини жамият ҳодисаларини ўрганишга татбиқ этиб, тарихий материализм қоидаларини ишлаб чиқдилар, шу асосда диннинг илдизларини, унинг моҳиятини очиб ташладилар. Ленин ва Сталин янги тарихий шароитда марксизмни янада ривожлантириб, дин ва идеализмга қақшатғич зарба бердилар, динга қарши кураш йўлларини кўрсатиб бердилар.

Тарихий материализм фаннинг, жамиятнинг, тарихий ривожланишнинг асосини жамиятнинг оддий ҳаёт шароитлари ташкил этади, деб ўргатади. Жамиятнинг моддий ҳаёти бирламчидир, чунки у жамият ма'навий ҳаётининг, ижтимоий онгнинг манбаи; ижтимоий онг эса иккиламчидир, чунки у ижтимоий ҳаётнинг ин'икосидир.

Ижтимоий ҳаёт ижтимоий онгни белгилайди. Дин ҳам ижтимоий онгнинг формаларидан биридир. Демак, дин ҳам ижтимоий онгнинг бошқа формалари (давлат, сиёсат, ҳуқуқ, ахлоқ, сан'ат, фан, фалсафа) сингари ижтимоий ҳаётнинг ин'икосидир. Аммо дин ижтимоий ҳаётнинг ҳаёлий тарздаги акс этилишидир.

Дин бизни ўраб олган ҳақиқий моддий дун'ё ҳақида кишиларнинг нотўғри, бузилган, ҳаёлий тасаввурлари демакдир. Энгельс бу тўғрида «Ҳар қандай дин кишиларнинг кундалик ҳаётида улар устидан ҳукмронлик қилучи ташқи кучларнинг кишилар миясидаги ҳаёлий ин'икосидир, ердаги кучларга осмоний шакл берадиган ин'икосидир» деб ёзган эди (Энгельс, «Анти Дюринг», 1948, 299 бет).

Дин ижтимоий онгнинг доимий формаси эмас, у тарихий, ўткинчи категориядир. Дин тарихий ривожланишнинг ма'лум босқичида келиб чиққан ва иқтисодий базиснинг ўзгариши блан ўзгариб борадиган устқурмаларнинг биридир.

Минг йилларни ўз ичига олган кишилик жамиятининг дастлабки даврларида диний қарашлар бўлган эмас. Чунки бу даврда кишилар ярим ҳайвон тарзида кун кечирганликлари орқасида ўзларини ўраб олган табиат ҳодисаларига нисбатан муносабатларини белгилаш, улар тўғрисида фикр юргизиш даражасигача етаолган эмаслар. Фақат ибтидоий жамиятнинг сўнгги босқичларидагина, ишлабчиқариш кучларининг ма'лум даражада ривожланиши орқасидагина кишилар ўзларини ўраб олган ташқи олам ҳодисалари ҳақида фикр юргизабошлайдилар. Ибтидоий кишиларнинг табиат ҳодисаларини, воқиаларни тушуниб олишга ожизлик қилишлари улар онгида нотўғри, ҳаёлий (диний) тасаввурларни вужудга келтирди.

Табиат кучлари ва воқиалари ибтидоий жамият кишиларини ҳайратда қолдирар эди. У кишилар ҳар қадамда «кутилмаган», «тўсатдан юз берадиган», «енгиб бўлмайдиган» ҳодисаларни учратар эдилар, бу ҳодисалар уларнинг ҳаётини таҳлика остида қолдирар, уларни умидсизлантирар эди.

Сув тошқинлари (селлар), ўрмон ва қир ёнғинлари, йиртқич ҳайвон тўдаларининг пайдо бўлиб туришлари ибтидоий жамоа кишиларини озиқ-овқат манба'ларидан маҳрум қилар; қуруқчилик, селлар ва бошқа ҳоллар ибтидоий жамият деҳқонларининг барча ҳаракатини йўққа чиқариб турар эди. Буларнинг устига, табиатда бўлиб турадиган момоқалдироқ, ер қимирлаш, яқин қавм-қариндош ва уруғларнинг ўлими ва шу каби ҳодисаларнинг юз бериб туриши ибтидоий кишиларнинг онгида ўз тақдирига ишонмаслик, қўрқиш ва даҳшат кайфиятларини туғдирар эди. «...Ибтидоий одам,—дейди Ленин, —турмуш кечириш қийинчиликлари блан, табиатга қарши кураш қийинчиликлари блан бутунлай эзилган эди» (Асарлар, IV том, 182 бет). Ҳаёт қийинчиликлари, табиат ҳодисалари блан курашдаги ожизликлар ибтидоий жамият кишиларининг фикрида дун'ёда инсондан кучли қандайдир ғайри-табиий (руҳий) кучлар бор, деган тасаввурни келтириб чиқарди. Шундай қилиб, бошланғич дин — ибтидоий кишиларнинг даҳшатли табиат ҳодисалари олдида ожизликларининг ин'икоси демакдир.

Диннинг бошланғич формаларидан бири—анимизмдир. Анимизм — табиатдан ташқари «руҳ» бор, тандан ташқари жон бор, деган ҳаёлий тасаввурдир. Энгельснинг фикрича, ибтидоий кишиларнинг туш кўриш ҳодисасини тушунаолмасликлари ҳам анимизм тасаввурини келтириб чиқарган сабабларнинг биридир.

Бошланғич жамоа тузумининг емирилиши натижасида синфлар келиб чиқиши блан, синфсиз жамиятдан синфий жамиятга ўтиш блан диннинг манба'лари (илдизлари) ва унинг ижтимоий роли ўзгаради. Синфий жамиятда диннинг асосий сабаблари—ижтимоий (социал) сабаблардир. Меҳнаткашларнинг эксплоататорлар томонидан раҳмсиз эзилиши, эртаги кунга ишончсизлиги, қашшоқлик ва муҳтожликдан чиқаолмасликлари, шу асосда уларнинг ҳаётдан умидсизланишларидир. В. И. Ленин динни абадий ва социал зулмга боғланиши бўлмаган нарса деб тарғиб қилувчи буржуазия идеологларини фош этиб: «Ёввойи одамнинг табиатга қарши курашдаги ожизлиги худоларга, ажиналарга, му'жизалар ва ҳоказоларга ишонишни келтириб чиқаргани каби, эксплоатация қилинучи синфларнинг эксплоататор синфларга қарши курашидаги ожизлиги ҳам муқаррар равишда охиратдаги яхши ҳаётга ишонишни келтириб чиқаради». (В. И. Ленин. Асарлар, 10 том, 419 бет) деб ёзди.

Меҳнаткаш халқни социал зулмга дучор этилганлиги, хўрланишлари, эксплоататорларга қарши курашдаги ожизлиги эзилган мазлумларнинг умидсизланишига, «охиратда» яхши турмуш кечирамиз деган ҳаёллар блан ўзларини юпатишларига олиб келди.

Ўртоқ Сталин бу тўғрида қуйидагиларни ёзган эди: «Меҳнаткашларнинг азоб-уқубатлари жуда оғир ва қаттиқдир. Қуллар ва қулдорлар, крепостнойлар ва крепостниклар, деҳқонлар ва помешчиклар, ишчилар ва капиталистлар, мазлумлар ва золимлар,—асрлардан бери дун'ё ана шундай тузилиб келган, жуда кўп мамлакатларда ҳозир ҳам аҳвол шундай. Меҳнаткашлар золимларни ўз устларидан ағдариб ташлаб, ўзларига ўзлари хўжайин бўлишга асрлардан бери ўнларча ва юзларча марта уриниб кўрдилар. Лекин улар, ҳар сафар тор-мор ва ҳақорат қилиниб, алам ва хўрликни, ғазаб ва умидсизликни кўнгилларига тугиб, қутилиш йўлини топиш умидида сирли осмонга кўз тикиб, орқага чекинишга мажбур бўлдилар» (И. Сталин, «Ленин тўғрисида», 28—29 бетлар, 1950, «Ўздавнашр»).

Марксизм-ленинизм диннинг социал ва тарихий илдизларини очиб бериш блан бирга, унинг (диннинг) озчиликни ташкил этучи эксплоататор синфларнинг синфий манфаатлари блан бевосита боғлиқ эканлигини ҳам кўрсатиб беради.

Дин—эксплоататор синфлар қўлида кенг халқ оммасини алдаш, уларни ўз синфий манфаатларига бўйсундириш қуролидир. Дин жамиятдаги тенгсизлик, бировларнинг бой, иккинчиларни эса камбағал бўлишлари тақдирга, худога боғлиқ деб, тескаричи эксплоататор синфларнинг манфаатини ёқлайди ва улар учун хизмат қилади.

(ОХИРИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА)

«МУСТАҲКАМ ТИНЧЛИК УЧУН, ХАЛҚ ДЕМОКРАТИЯСИ УЧУН!» ГАЗЕТАСИ САҲИФАЛАРИДАН

Фашистлар террори халқларнинг тинчлик учун кураш йўлидаги иродасини синдираолмайди

8 сентябрьда Бухарестда «Мустаҳкам тинчлик учун, халқ демократияси учун!» газетасининг навбатдаги 36(96) сони чиқди.

Газета «СССР тинчлик сиёсатининг ёрқин гувоҳи» сарлавҳали бошмақоласида Совет Иттифоқининг тинчлик сиёсатини Америка Қўшма Штатларининг тажовузкорлик сиёсатига қарама-қарши қўяди. Газета бошмақоласида та'кидлашича, СССР Министрлар Советининг Куйбишев ва Сталинград гидроэлектростанциялари қурилиши ҳақидаги қарорлари СССР тинчлик сиёсатининг ёрқин исботидир. Ҳозирги замоннинг бу ғоят буюк қурилишлари совет давлати изчиллик блан, оғишмай олиб бораётган тинчлик сиёсатининг янги ёрқин далилидир. Совет мамлакатини ижодий қайта қуришда актив қатнашаётган совет кишилари ўз Ватанининг янада яшнашига хизмат қиладиган планларни амалга ошириш учун узоқ давом этадиган мустаҳкам тинчликдан астойдил манфаатдордирлар. Улар икки системанинг тинч йўл блан мусобақасида социализм капитализм устидан ғалаба қилажагига, бизнинг замонамизда ҳамма йўллар коммунизмга олиб боражагига чуқур ишонадилар. Шунинг учун ҳам барча меҳнаткашлар, СССРнинг барча мамлакатлардаги ҳамма дўстлари бу улуғвор қурилишлар ҳақидаги хабарларни ғоят шодлик ва ифтихор туйғуси блан тўлиб-тошган ҳолда беҳад қизиқиб кутиб олдилар. «Америка империалистлари ҳозирги вақтда қандай қурилишларни барпо қилмоқдалар. Англия, Франция, Италия ва бошқа маршаллаштирилган мамлакатларда халқларнинг пули қандай мақсадларга сарф қилинмоқда? — газета шундай савол қўяди.—«Ёғ ўрнига замбарак!» деган гитлерча шиорга амал қилаётган америка империалистлари янги ҳарбий заводлар қурмоқдалар, ҳарбий ишлабчиқаришни кенгайтирмоқдалар, зўр бериб қуролланмоқдалар. Инглиз, француз, итальян, бельгия ва бошқа халқларнинг маблағлари америка танклари ва аэропланларини сотиб олишга сарф қилинмоқда. Америка империализми зўр бериб қуролланиб, дун'ёни янги урушга судраб бормоқда. Совет Иттифоқи ғоят буюк ижодий ишлари блан бутун дун'ёда тинчликни мустаҳкамламоқда. Совет Иттифоқининг социалистик экономикаси, Хитой халқ демократияси мамлакатлари ва Германия демократик республикасининг экономикаси қанчалик қудратли бўлса, бутун дун'ёда тинчлик ҳам шунчалик мустаҳкам бўлади».

Газета «Фашистлар террори халқларнинг тинчлик учун кураш йўлидаги иродасини синдираолмайди!» сарлавҳали редакцион мақоласида коммунистик партияларнинг раҳбарларини қатл қилиш суиқасдлар, та'қибларга доир жуда кўп мисоллар келтиради.

Бундай иғвонинг илҳомчилари ва ташкилотчилари — Америка Қўшма Штатларининг ва уларга қарам бўлган капиталистик давлатларнинг ҳукмрон синфларидир. Америка Қўшма Штатлари Коммунистик партиясига қарши берилган зарбалар бошқа капиталистик мамлакатларда ҳам демократик кучларга қарши жазо чоралари бошланишига туртки бўлди. Япониядаги америка вакили Макартур япон халқининг демократик ташкилотларига қарши йиртқичларча юриш уюштирди. Унинг фармойиши блан, Япония компартиясининг барча газеталари ёпилди. Матбуотнинг хабарларига қараганда, япон полициясининг 25 минг агенти япон халқининг асл манфаатлари учун яширинча мардона курашни давом этдираётган Япония коммунистлар партияси Марказий Комитетининг а'золарини излаб топишга сафарбар этилган. Австралиядаги тескаричилар коммунистик партияни тақиқлашга уриниб кўрдилар. Шу йилнинг июль ойида Жанубий Африка Иттифоқида коммунистик партияни тақиқлаш ҳақида қонун э'лон қилинди. Яқинда Аргентинадаги ва бошқа латин америкаси мамлакатларидаги ишчилар синфининг илғор арбоблари қамоққа олинди. Бундан бирнеча кун муқаддам Парагвай ишчилар синфининг раҳбарларидан бири—Абдулио Барте қўлга олинди ва омонсиз азобларга дучор қилинди. Бразилияда ма'мурлар халқ қаҳрамони Престесни қамоққа олиш ҳақида фармойиш чиқардилар, полиция малайлари Престесдан ўч олиш мақсадида, уни зўр бериб изламоқдалар. Италияда ма'мурлар тинчлик тарафдорлари ташкилотларининг фаолиятини тақиқламоқдалар ҳамда коммунистик партия комитетларининг биноларида ур-йиқитлар уюштирмоқдалар. Бошқа кўп мамлакатларда ҳам худди шу хилда полиция террорлари содир бўлмоқда.

Капиталистик мамлакатлардаги демократик ташкилотларни фашистлар террорига қарши курашни уюштиришга чақириб, газета шундай деб ёзади: «Тарих сабоғи шуни кўрсатадики, ҳалокатга маҳкум этилган синфлар террор қилишдан фойдаланадилар. Улар ўзларининг муқаррар ҳалокатлари яқинлашаётганини билиб, бу ҳалокат муддатини узайтиришга ҳаракат қилиб, қатл ва иғвонинг заҳарли қуролига ёпишадилар. Ҳалок бўлучи синфлар ҳарқандай жиноятни қилишга қодир эканликлари ҳақида Ленин ва Сталин ишчилар синфини кўп марта огоҳлантирдилар. «Ўлиб бораётган буржуазия ўз ҳаётини сақлаб қолиш учун қолган кучларининг ҳаммасидан фойдаланишга уриниб кўради,—дейди ўртоқ Сталин,—тарихда бунинг аксини кўрсатадиган ҳоллар ҳали бўлган эмас».

Реакциянинг мана шу қуролига қарши курашда ишчилар синфининг барча мамлакатларда ишчилар ҳаракатининг кўп йиллик тарихий тажрибасида синалган ишончли қуроли бор. Бу—уюшқоқлик, ўткир революцион ҳуш'ёрлик, ишчилар синфи манфаатларини, халқ манфаатларини ҳимоя қилиш йўлида кучи ва ҳаётини аямайдиган ўз йўлбошчилари ҳақида ҳардоим ғамхўрлик қилишдир».

Буюк Британия Коммунистик партияси Сиёсий бюросининг а'зоси, унинг Лондон округ комитетининг секретари **Жон Маон** «Лондон меҳнаткашлари тинчликни ҳимоя қилмоқдалар» сарлавҳали мақоласида ҳозирги вақтда Лондон аҳолисидан 400 минг киши Тинчликни ҳимоя қилиш Англия комитетининг атом бомбасини тақиқлаш ҳақидаги мурожаатига қўл қўйганини билдиради.

«Имзо тўплаш кампанияси, — деб ёзади Маон,—омма тинчликни ҳимоя қилиш ҳаракатини чин дилдан қувватлаётганлигини, ҳартурли сиёсий э'тиқоддаги кишилар тинчлик учун курашга уюшишга тайёр эканликларини очиб берди, бу кампания заводларда қат'ий ва қудратли тинчлик ҳаракатининг базаси борлигини кўрсатди».

Чили Коммунистик партиясининг бош секретари **Гало Гонсалес Диас** «Чили халқи Уолл-стритнинг уруш очиш сиёсатига қаршилик кўрсатмоқда» сарлавҳали мақоласида америка капитали Чили саноатини назорат остига олганлиги учун Чили саноатининг барча тормоқлари инқирозга юз тутганлигини кўрсатучи даҳшатли мисолларни келтиради. Омманинг америка монополияларига қарши кураши тобора кенгайиб бормоқда. Февраль ойидан бошлаб Чилининг кўмир ва металлургия саноатида ҳамда селитра ва мис ишлаб чиқаручи саноатида катта ишташлашлар содир бўлди. Ўқитучилар ҳам иш ташлаб, улар бутун мамлакатда ўн кун давомида ишга чиқмадилар, савдо флотининг офицерлари ҳам иштошладилар. Денгизчиларнинг иштошлаши икки ҳафта давом этди. Натижада, портларда ва денгиз транспортида иш тўхтаб қолди. Чилидаги давлат муассасалари ва хусусий муассасаларнинг 250 минг хизматчиси ишчилар синфининг тажрибаси асосида, бирмунча муҳим жангларда қатнашди.

Бу курашда ишчилар синфининг бирлиги мустаҳкамланмоқда, касаба союз ҳаракатидаги америка агентлари суриб чиқарилмоқда ва четлаштириб қўйилмоқда. Чили меҳнаткашларининг уюшмаси, анархист касаба союз ташкилотлари ва мустақил касаба союзлар яқинда омманинг талабларини қувватлаш ҳамда ишчилар синфи касаба союз бирлигини тезроқ уюштириш учун кураш комитети туздилар. Касаба союз бирлигини ва энг муҳим талабларни амалга ошириш учун курашни кучайтиришда 27 июльда Сант—Ягода содир бўлган иштошлаш катта аҳамиятга эга бўлди. Бу ҳаракат касаба союзлар озодлиги учун, иштошловчиларни қувватлаш учун, қимматчиликнинг ўсишига қарши кураш шиори остида кенгайиб кетди. Пойтахтнинг кўпчилик ишчилари, шу жумладан шаҳар транспортининг шоферлари мана шу иштошлашда қатнашдилар.

Поль Дордэн «Уруш оловини ёқучиларнинг Бельграддаги агентлари ўз-ўзларини фош қилиб қўйдилар» сарлавҳали мақоласида Югославияни америка—инглиз империалистларининг истеҳкомига айлантираётган Тито тўдасининг ҳарбий тайёргарликлари ҳақида ёзади. Шу йил 10 апрельда Тито чет эл кемаларининг Югославия территориаль сувларига кириши, шу сувларда тўхташи ва сузишига ижозат бериш ҳақида югославия ҳукуматининг қарорига қўл қўйди. Бу қарор Югославия ҳарбий-денгиз қўмондонлигига, чет эл ҳарбий кемалари командирларининг илтимоси блан, портларда ва территориаль сувларда экипажларнинг ҳарбий та'лимини ўтказиш ҳамда «парадларда ва мотам маросимларида қатнашиш учун» қуролли командаларнинг туширилишига рухсат этиш ҳуқуқини беради.

«Равшанки, — деб кўрсатади мақоланинг автори,—Тито тўдаси ўзи қилган жиноятлар учун «Югослав халқининг интиқомидан қўрқиб, ўзига яқин бўлган ерда... Триестда ўрнашган чет эл ҳарбий кемаларига ўзининг территориал сувларини ва портларини олдиндан очиб берди. Бу кемалар кимларники эканлиги яхши ма'лум. Булар—америка ва инглиз ҳарбий кемаларидир. «Поль Дордэн ўз мақоласида яна айтишича, Тито—Ранкович тўдаси Америка Қўшма Штатлари блан «ҳаво битими» деб аталган битим тузди. Бу битимга биноан, америка империалистлари Югославия аэродромларидан фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлдилар. Ғарбий Германиядан Югославияга кетма-кет келаётган транспортларда америка қуролининг «ортиқчалари» келтирилмоқда. Тито тўдаси югослав халқига, гўё «ҳужум хавфи» таҳдид қилаётганлиги ҳақидаги фикрни сингдирмоқчи бўлади. Тито—Ранкович тўдаси мана шу қабиҳ сафсатани ниқоб қилиб, кейинги икки ой ичида запасдаги оддий солдатлар ва офицерлардан яна кўпини армияга сафарбар қилди. Мана шу ва бошқа шу каби фактлар бельград ҳукмронларининг югослав халқини ва бутун жаҳон афкор оммасини Тито тўдасининг «сулҳпарварлиги» ҳақидаги сафсаталар блан алдаш йўлидаги уринишларини фош қилиб ташлайди.

Газетада **Ян Марек**нинг «Сиёсий хабарлари» босилган. Ян Марек Америка Қўшма Штатларида реакциянинг бебошлиги ҳақида ҳамда Америка Қўшма Штатларининг денгиз министри Мэтьюзнинг тажовузкорликдан иборат нутқи тўғрисида ёзади, Мэтьюз СССРга ва халқ демократияси мамлакатларига қарши кутиб турмасдан уруш очишга чақирган. Денгиз министрининг баралла айтишича, Америка Қўшма Штатлари урушни э'лон қилмасдан туриб, уни **биринчи бўлиб** бошлашлари, бўйсунмаган халқларга қўққисдан ҳужум қилиш учун тайёрланишлари керак.

Ян Марек та'кидлаб ёзадики, дун'ёдаги халқлар Америка Қўшма Штатлари ҳукуматида бир вақтлар министр бўлган Форрестол меросхўрларининг бу бема'ни чақириқларидан ўзлари учун тегишли хулоса чиқариб оладилар. Ожиз кишиларни одамхўрликдан иборат дўқлар блан қўрқитишга, дун'ёни янги уруш гирдобига тортишга ҳаракат қилаётган бу одамкушандаларни дун'ёдаги халқлар ҳисобга олиб бормоқдалар. Черчилль, Даллес, Мур—Брабазон, Жонсон, Брэдли, Рейно ва бошқа шулар каби ашаддий уруш оловини ёқучилар ҳозирданоқ мана шу рўйхатдан ўрин олдилар.

Шунингдек, газетада Венгрия меҳнаткашлар партияси Марказий Комитетининг секретари **Иштван Ковач**нинг «Венгрия меҳнаткашлар партиясида партия органларини қайта сайлашнинг ба'зи якунлари» сарлавҳали мақоласи ва Чехословакия бирлашган касаба союзларининг раиси **Ф. Зупка**нинг «Чехословакия касаба союзлари бешйилликнинг иккинчи йили планини бажаришда» сарлавҳали мақоласи босилган. Ҳар иккала мақолада коммунистларнинг ва касаба союз а'золарининг активлиги ошиб бораётганлигини кўрсатадиган ёрқин далиллар келтирилган.

Марксизм-Ленинизм диннинг келиб чиқиши ва унинг реакцион моҳияти ҳақида

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА)

Диннинг реакцион моҳияти яна шундан иборатки, у меҳнаткаш халқни ўз кучига ишонмасликка, эксплоататор синфларнинг зулмига бўйсунишга чақиради. «Бутун ҳаётида иш қилиб муҳтожликдан чиқмай келаётган кишини,—дейди Ленин,—дин жаннатга тушишига ишонтириш блан овутиб, бу дун'ёдаги ҳаётга итоат ва сабр қилишга ўргатади».

Ҳозирги замон империалистик реакцияси, биринчи навбатда, америка тескаричилари диний ва идеалистик қарашларни кенг тарғиб қилмоқдалар. Улар шу йўл блан омманинг онгини заҳарлашга, революцион курашдан четлаштиришга уринмоқдалар.

Америка ва Англия, Франция империалистлари, тескаричи руҳонийлар блан биргаликда, марксизм назариясига қарши, пролетар революциясига, тинчликка, демократияга қарши ўзларининг тажовузкорлик планларини амалга оширишда диндан қурол сифатида фойдаланмоқдалар. Дун'ё диний реакциясининг энг асосий ўчоғи ва марказларидан бири бўлган Ватикан империалистик реакциянинг бутун ҳаракатида актив иштирок этмоқда. Ватикан айниқса ўзининг кейинги вақтлардаги фаолиятида америка империализмининг содиқ малайига айланиб, Совет Иттифоқи ва халқ демократияси мамлакатларига қарши курашмоқда, халқ демократияси мамлакатларида қўпоручилик, жосуслик ишларини олиб бораётир.

Ислом дини ҳам феодал Шарқида худди шу мақсадларга хизмат қилаётир. Инглиз—америка мустамлакачиларига содиқ бўлган ислом ҳомийлари шарқ мамлакатларидаги миллий озодлик ҳаракатига қарши курашмоқдалар. Империалистларга Шарқ мамлакатларида ўз мавқи'ларини мустаҳкамлашга ёрдам бермоқдалар.

Империализмнинг содиқ малайлари бўлган ўнг социалистлар эса динни тарғиб қилишда империалистларга яқиндан кўмаклашмоқдалар. Аммо буржуазия ва унинг малайлари бўлган ўнг социалистлар динни тарғиб қилиш блан, ўлаётган ва чириб бораётган капитализм системасини сақлаб қололмайдилар жамият тараққиётини тўхтатаолмайдилар.

☆

Ишчилар синфи ва унинг партиясининг дун'ё қараши материалистик ва диалектик дун'ёқарашдир.

Марксизм-ленинизм пролетар синфи, ишчилар синфи ва коммунистлар партиясининг буюк қуролидир. Пролетариат синфий курашининг кучайиши ва коммунистик партияларнинг мафкура соҳасида тарбиявий ишлар олиб бориши натижасида атеизм кенг тарқалмоқда. Дун'ёда миллион-миллион кишилар марксизм-ленинизмнинг жанговар атеизм байроғи остига янада мустаҳкамроқ жипслашмоқдалар.

Аммо синфий жамиятда, ижтимоий зулм мавжуд бўлган жамиятда диннинг тамоман тугаб кетиши мумкин эмас. Чунки диннинг манбаи бўлган социал зулмни йўқотмай туриб, динни йўқотиш мумкин эмас.

СССР да хусусий мулк ва эксплоататор синфлар тугатилиши блан мамлакатимизда диннинг социал илдизлари йўқотилиб, кишиларнинг онгида диний хурофотларни туғдирадиган сабаблар битирилди, марксча-ленинча атеизм совет халқининг дун'ёқарашига айланди. Лекин ҳали халқимизнинг ба'зи бир қолоқ қисмининг онгида эскилик сарқитлари тамоман йўқолиб кетгани йўқ. Диний хурофотларга риоя қилиш, паранжи ёпиниш, рўза тутиш, қурбонлик қилиш ва бошқа шунинг сингари дин сарқитлари оэчилик қолоқ кишилар онгида ҳалигача сақланиб келмоқда.

Диний хурофотлар кишини умидсизлантиради, пассивлаштиради, меҳнатга ва социалистик мулкка ёмон кўз блан қарашга олиб келади, халқимизни интернационализм руҳида тарбиялашга халал беради, хотин-қизларни хўрлаш ва шу каби эскилик қолдиқларини қувватлайди.

Мамлакатимиз социализмдан коммунизмга аста-секин ўтаётган ҳозирги вақтда диний сарқитларни йўқотиш, халқимизни коммунизм руҳида тарбиялаш мафкура фронтимизнинг энг муҳим вазифаларидан биридир. Диний хурофот сарқитларини йўқотиш ма'мурий кураш олиб бориш йўли блан эмас, балки тушунтириш, кенг халқ оммаси ўртасида илмий ва сиёсий билимларни кенг тарқатиш йўли блан олиб борилмоғи лозим.

Диний хурофот қолдиқларига қарши пропаганда ишларини кучайтириш партия ва жамоат ташкилотларининг, совет зиёлиларининг энг муҳим вазифасидир.

Ҳасан РАСУЛЕВ.
Фалсафа фанлари кандидати.

Қуриядаги воқиалар

ҚУРИЯ ХАЛҚ-ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ АРМИЯСИ БОШ ҚЎМОНДОНЛИГИНИНГ АХБОРОТЛАРИ

ПХЕНЬЯН, 15 сентябрь. (ТАСС). Қурия халқ-демократик республикаси Халқ армиясининг Бош қўмондонлиги 15 сентябрьда эрта блан қуйидагиларни билдирди:

Халқ армиясининг жанубий қирғоқ районида ҳаракат қилаётган қисмлари жангларни давом этдирмоқдалар. Фронтнинг бу участкасида кучли мудофаа позицияларига таянаётган 25-нчи америка дивизиясининг қисмлари ва денгиз пиёда аскарлари отряди танклар, артиллерия ва авиациянинг ёрдами блан қаттиқ қарши атака қилмоқдалар.

Халқ армиясининг Нактонган (Ракуто-Ко) дар'ёсининг шарқий қирғоғида ҳаракат қилаётган қисмлари қарши ҳужумга ўтишга уринган америка қўшинларига ва қўғирчоқ лисинманчи қўшинларга қарши жанг қилмоқдалар.

Халқ армиясининг қисмлари бу районда тўхтовсиз бомбардимонлар давом этаётганига қарамай, душманнинг қарши атакаларини қайтардилар ва душман мудофаасининг ичкари томонига ёриб кирдилар.

13 сентябрьда Халқ армиясининг зенит артиллерияси Пхеньян районида душманнинг бир қиручи аэропланини уриб туширди.

ПХЕНЬЯН, 15 сентябрь. (ТАСС). Қурия халқ-демократик республикаси Халқ армияси Бош қўмондонлигининг 15 сентябрь кечқурун э'лон қилинган ахборотида қуйидагилар айтилади: Халқ армиясининг қисмлари ҳамма фронтларда америка қўшинларининг қисмларига ва лисинманчи қўшинларнинг қолдиқларига қарши шиддатли жангларни давом этдирмоқдалар.

Катта талафот кўрган душман мадад кучлари олди ва ўз кучларини қайтадан гуруҳлаб авиациянинг ёрдами блан қаттиқ қаршилик кўрсатмоқда.

Шарқий қирғоқ районида Сеул дивизияси деб аталган ва тор-мор келтирилган дивизиянинг қолдиқлари ва лисинманчи қўшинлар 3-нчи дивизиясининг қолдиқлари америка қўшинларининг ёрдами блан қарши атака қилишга уриндилар. Халқ армиясининг қисмлари қарши атакаларни қайтариб, ҳужум жангларини кучайтирмоқдалар.

Халқ армиясининг Евгань (Икан) ва Тапулон (Тафудо)нинг жанубида ҳаракат қилаётган қисмлари душманнинг қарши атакаларини қайтармоқдалар ва душманга катта талафот етказмоқдалар.

Америка Қўшма Штатларининг Эрондаги хуружлари тўғрисида Эрон матбуотининг ёзганлари

ИСТАМБУЛ, 15 сентябрь. (ТАСС). Керманшоҳдаги (Эронда) 100 километр ғарби-шимол томонда Эрон ҳукумат қўшинлари блан Жаванруд курд қабиласи ўртасида бир ҳафтадан ортиқ вақтдан буён жанг давом этаётганлиги тўғрисидаги хабарлар муносабати блан Эрон матбуоти Америка Қўшма Штатлари олий судининг а'зоси Дугласнинг яқинда Эроннинг турли жойларига қилган сафарига э'тиборни жалб этади. Дугласнинг бу сафарларини Америка бош штаби уюштирган. Дуглас Курдистон ва Луристонга борган, Мехобод ва Сенендеж шаҳарларида бўлган. «Дод» газетаси яқинда қуйидагиларни ёзди: «Эрон ҳукуматининг ба'зи доиралари ва ба'зи сиёсий доиралар Дугласнинг эрон қабилалари ўртасида иғво юргизаётганлигидан ва қабилаларни қаршилик кўрсатишга ҳамда партизан уруши олиб боришга чақириб нутқ сўзлаётганлигидан ташвишланмоқдалар».

Жаванрудларнинг қуролларини топширишдан бош тортганликлари курд қабилалари блан ҳукумат қўшинлари ўртасидаги тўқинишларга бевосита сабаб бўлган.

«Бесуе Аянде» газетаси билдиради: мавжуд ма'лумотларга қараганда, жаванрудлардаги энг янги америка қуроллари қўлга туширилган, бу қуроллар Фаластин орқали мазкур қабилаларга юборилган деб ўйлайдилар.

«Бесуе Аянде» газетаси курд қабилалари блан ҳукумат қўшинлари ўртасида бўлган тўқинишлар тўғрисида қуйидагиларни ёзди: «Дугласнинг сафари бекорга кетмади. Англия ва Американинг мустамлакачилик сиёсати натижасида шундай кескин аҳвол юз берди... Инглизлар ва америкалиларнинг мамлакатимизда кузатган мақсадлари, — деб та'кидлайди газета, — қандай бўлишидан қат'ий назар, эрон халқи учун бунинг оқибатлари миллий бойликни талон-торож қилишдан, қон тўкишдан ва ўзаро қирғинчилик курашидан иборат бўлади... Ҳозирги кунда мамлакатимизнинг ғарбида одамларни ўлдираётган солдатлар ҳам ва америка бомбардимончи аэропланлари ҳамда инглиз артиллериясининг ёрдами блан қирилаётган кўчманчилар ҳам бизнинг қардошларимиздир. Ана шу ўзаро қирғинчилик урушига ажнабийларнинг мустамлакачилик сиёсатигина сабабдир».

Газета мақоланинг охирида қуйидагиларни ёзади: «Биз эндиликда, Трумэн ва Ачесон берган ва'даларнинг қиммати нима эканлигини, шунингдек Грейди (Америка Қўшма Штатларининг Эрондаги элчиси) ва Дуглас жанобларининг мамлакатимизда бўлишларидан муддаолари нима эканлигини яхши биламиз. Грейди Эронга келган кундаёқ иғвогарликлар бошланажагини билар эдик ва биз эндиликда ана шундай воқиалар (Жаванруддаги воқиалар) учун жавобгарлик америкалилар зиммасига юкланади деб айтамиз».

Тито тўдасига қарши

Чехословакиядаги югослав элчихонасининг ходими Тадичнинг баёноти

ПРАГА, 15 сентябрь. (ТАСС). Прагадаги югослав элчихонасининг ходими Тадич Тито тўдаси блан алоқасини узганлигини билдирди ва Чехословакия ҳукуматидан ўзига ва оиласига бош пана беришни илтимос қилди.

Мен, — деди Тадич, — Чехословакиядаги халқ-демократик тузумини бузишга қаратилган ишларни қилаётган дипломатия муассасасида бундан буён ишлайолмайман.

Тадич бундай деди: яқинда Прагада титочи жосуслар тўдаси устидан ўтказилган суд шундай қарорга келишимга асосий сабаблардан бири бўлди. Бу суд Чехословакияда титочи дипломатлар ва титочи дипломатия муассасаларининг хизматчилари томонидан қилинган жосуслик, зараркунандачилик ишларини фош этди.

Тадич айбдорлардан Кевич ва Мацурунининг титочи дипломатлардан Горский, Дрндич, Штамбук, Стилинович ва бошқалар блан (булар жосуслик ишлари учун 1949 йилда Чехословакиядан сургун қилинган эдилар) махфий суҳбат қилганликларини кўп марта кўрганлигини айтди.

Тадич сўзини давом этдириб бундай деди: Мен бундан бирнеча ҳафта муқаддам Тито тўдаси қай даражада разиллашганини ўз кўзим блан кўрдим ва Тито пропагандасининг сохта пропаганда эканлигига ишондим. Шу йил 24 июньда отпуска олиб Югославияга жўнадим. Марибордан Загребга жўнаб кетаётганимда мен блан бирга борган бирнеча ёш йигитни ушлаб олишиб, поезддан олиб кетганларини ўз кўзим блан кўрдим. Мен Югославияда бўлган вақтимда мамлакатни фашистлаштириш авж олдирилаётганлигини ва Тито полиция режимининг шафқатсизлигини исбот этадиган кўп ҳолларни кўрдим.

Ҳозирги Югославиянинг аҳволини та'рифлайдиган асосий нарса — очликдир. Белградда, бир томондан, америкалиларнинг ҳашаматли, чиройлик машиналарини кўриш мумкин. Иккинчи томондан эса, қашшоқланган жуда кўп югославларни кўриш мумкин. Улар кўчаларда, дарвоза-эшиклар олдида ва вокзалларда тунайдилар. Югославиянинг ҳозирги аҳволи король замонида аҳоли қаттиқ эксплоатация қилинган пайтлардаги аҳволга ўхшайди ёчи ундан ҳам бешбаттардир. Купон ва карточкаларга номлари ёзилган молларни кўп ҳолларда асло олиб бўлмайди. Фақат расмий карточкалар блангина мол ва озиқ-овқат олиб турадиган кишининг қандай ҳаёт кечираолишини тасаввур этиб бўлмайди. Шу сабабдан кейинги вақтларда Югославияда чайқов бозорлари жуда кўпайиб кетди. Одамлар блан қилган суҳбатим натижасида аҳолининг кўпчилиги Тито идора усулига қаршидир деган хулосани чиқардим.

Шу сабабдан мен титочи фашистлар тўдаси қўлида қурол бўлишни хоҳламайман. Мен Югославияга қайтишдан воз кечаман. Югославия америка империалистларининг мустамлакасига айланиб бормоқда.

Тадич бундай деди: тараққийпарвар инсониятнинг тинчлик йўлидаги умумий курашига нисбатан титочиларнинг тутган позицияси шундай қарорга келишимнинг асосий сабабидир. Ма'лумки, Тито тўдаси Югославия аҳолисининг шу курашда қатнашувига ва атом қуролини тақиқлаш тўғрисидаги Стокгольм Мурожаатига қўл қўйишига рухсат бермади. Титочиларнинг Хавфсизлик Советидаги вакили, — деди Тадич, — хоинлик қилиб, империалистик мамлакатлардаги уруш оловини ёқучиларнинг ҳарбий тайёргарликларига ёрдам бермоқда. Мен, Тито тўдасининг шундай ҳатти-ҳаракатига қўшилаолмайман, чунки мен урушни душман кўраётган ва ўзларининг бутун кучлари блан тинчлик учун курашишга қат'ий қарор берган кўп миллионли кишиларнинг бириман.

Мен, титочилар Югославиясидан воз кечаман, Тито тўдасини қоралайман ва бу тўдани Югославия халқларининг душмани деб ҳамда бутун тараққийпарвар инсониятнинг душмани деб ҳисоблайман.

«БИРЛАШГАН МИЛЛАТЛАР ДЎСТЛАРИ» УЮШМАЛАРИ ЖАҲОН ФЕДЕРАЦИЯСИНИНГ БЕШИНЧИ ЯЛПИ СЕССИЯСИ ЁПИЛДИ

ПАРИЖ, 12 сентябрь. (ТАСС). Франс Пресс агентлиги Жанвадан олиб билдиради:

11 сентябрьда «Бирлашган Миллатлар дўстлари» уюшмалари Жаҳон федерациясининг бешинчи ялпи сессияси ёпилди. Сессияда жуда кўп тавсияномалар қабул қилинди, бу тавсияномаларнинг кўпчилиги якдиллик блан қабул қилинди. Ялпи сессия, жумладан, атом қуролини тақиқлашни ва Хавфсизлик Советининг Пекин ҳукумати делегациясини қабул қилишини тавсия этади.

«Бирлашган Миллатлар дўстлари» уюшмаларининг Жаҳон федерацияси Трюгве Ли томонидан таклиф этилган ва 20 йилга мўлжалланган тинчлик программасини қувватлайди ва барча миллий уюшмаларга милитаристлик пропагандасига қарши курашишни тавсия этади ҳамда барча мамлакатларга мурожаат қилиб, уларни учинчи жаҳон уруши каби даҳшатли кулфатнинг олдини олишга чақиради.

Хельсинкида Халқаро журналистлар ташкилотининг учинчи конгресси очилди

ХЕЛЬСИНКИ, 15 сентябрь. (ТАСС). Бугун Хельсинкида Халқаро журналистлар ташкилотининг учинчи конгресси очилди. Конгрессда 26 мамлакатнинг, шу жумладан Совет Иттифоқи, Хитой халқ республикаси, Чехословакия, Польша, Руминия, Венгрия, Булғория, Албания, республикачи Испания, Вьетнам демократик республикаси, Франция, Англия, Америка Қўшма Штатлари, Финляндия, Италия, Бельгия, Норвегия, Швеция, Голландия, Эрон ва бошқа мамлакатларнинг вакиллари қатнашмоқдалар.

Конгрессни очиш маросимида бош министр Кекконен, маориф министри Хельяс, халқ демократияси мамлакатларининг дипломатия вакиллари, шунингдек Финляндия демократик жамоатчилиги ва матбуотнинг кўп вакиллари меҳмон сифатида ҳозир бўлдилар.

Конгрессни Халқаро журналистлар ташкилотининг бош секретари Гронек (Чехословакия) очди.

Жаҳон касаба союзлари уюшмаси, Жаҳон демократик ёшлар уюшмаси ва Финляндия умум журналистлар союзининг вакиллари конгресс қатнашчиларини табрикладилар.

Совет вакили Д. И. Заславскийнинг таклифига мувофиқ, конгресс қуйидаги кун тартибини якдиллик блан тасдиқлади:

1. Халқаро журналистлар ташкилоти бош секретарининг ҳисоботи.
2. Уруш оловини ёқучиларга қарши, тинчлик учун курашда матбуот.
3. Журналистларнинг моддий ва ҳуқуқий аҳволи.
4. Ташкилий масалалар. Халқаро журналистлар ташкилотининг раҳбар органларига сайловлар.

Кун тартиби тасдиқланганидан кейин Халқаро журналистлар ташкилотининг бош секретари Гронек ҳисобот докладини қилди.

Конгресснинг эрталабки мажлисида Гронек доклади юзасидан бошланган музокараларда Франция ва Хитой халқ республикаси вакиллари сўзладилар. Конгресс француз вакилининг Вьетнам демократик республикаси Журналистлар союзини Халқаро журналистлар ташкилотига қабул қилиш тўғрисидаги таклифини якдиллик блан ма'қуллади

АГРЕССИВ АТЛАНТИК АҲДИГА ҚАТНАШУЧИ МАМЛАКАТЛАР СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ ОЧИЛДИ

НЬЮ-ИОРК, 15 сентябрь. (ТАСС). Бугун Нью-Иоркда агрессив Шимолий Атлантик иттифоқи советининг сессияси очилди. Дастлабки ма'лумотларга қараганда, сессияда Ғарбий Европада Америка Қўшма Штатларининг етакчилиги остида империалистик агрессив қуролли кучларни вужудга келтириш блан боғлиқ бўлган масалаларни муҳокама этишга кўпроқ э'тибор қилинади. Шу муносабат блан, Америка Қўшма Штатлари Ғарбий Германия ёлланган қўшилмаларини Ғарбий Европа бирлашган қуролли кучларига қўшиш тўғрисидаги ўз таклифини агрессив Шимолий Атлантик иттифоқи советининг муҳокамасига қўйиш ниятидадир, деб айтмоқдалар.

Ассошиэйтед Пресс агентлигининг мухбири Хайтауэрнинг хабарига қараганда, Ачесон Америка Қўшма Штатларининг америка қўшинларининг яна янги қисмларини яқин орада Ғарбий Германияга юбориш планлари ҳақида агрессив Шимолий Атлантик иттифоқи советига ахборот бериш ниятидадир.

Юнайтед Пресс агентлиги мухбирининг хабарига қараганда, агрессив Шимолий Атлантик иттифоқи совети Атлантик аҳдида қатнашучи мамлакатларда ишлаб чиқариладиган ҳарбий материалларнинг рўйхатини ҳам ма'қуллайди.

Мас'ул муҳаррир ўринбосари
Б. РАҲМОНОВ.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — ёзги мавсумнинг ёпилиши олдидан — 17 сентябрьда **Алпомиш**.

«РОДИНА», «ВАТАН», қишки ва ёзги «ИСКРА», «ЎЗБЕКИСТОН», «УДАРНИК», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ТЕЛЬМАН» кинотеатрларида — рангдор фильм **Жасур кишилар.**

«ЁШ ГВАРДИЯ» — кундуз **Олтин калид**, кечқурун **Кубань казаклари.**

«ХЕВА» — **Ҳинд мақбараси** (1-нчи серия).

«НАВОИЙ» (ёзги) — **Урушдан кейин** кеч соат 6 да.

«НАВОИЙ» (қишки) — **Жасур кишилар.**

18 сентябрьдан бошлаб Тошкент шаҳрининг ҳамма
ЁЗГИ КИНОТЕАТРЛАРИДА СЕАНСЛАРНИНГ БОШЛАНИШИ:
1-нчи сеанс кеч соат 8 да, 2-нчи сеанс кеч соат 10 да бошланади.
Тошкент шаҳар кинолаштириш бошқармаси.

АЛИШЕР НАВОИЙ НОМЛИ ОПЕРА ВА БАЛЕТ ТЕАТРИДА
1950/51 ЙИЛ МАВСУМИНИНГ ОЧИЛИШИ
20 сентябрьда
Р. Глиэр, Т. Содиқов музикаси
ГУЛСАРА
Сталин мукофоти лауреати СССР халқ артисти **Ҳалима Носирова** ва Сталин мукофоти лауреати Ўзбекистон ССР халқ артисти **Мукаррама Турғунбоева** қатнашади.
21 сентябрьда
А. Даргомижский музикаси
РУСАЛКА
22 сентябрьда
П. И. Чайковский музикаси
ОҚҚУШ КЎЛИ
(«Лебединое озеро»)

«Узмолмаслопром»га жойларда ишлаш учун **старший бухгалтерлар**
КЕРАК
Тошкент шаҳар, Ленин кўчаси, 27-нчи уйда бош бухгалтерга мурожаат қилинсин.

«ГЛАВКИНОПРОКАТ» НИНГ ЎЗБЕКИСТОН КОНТОРАСИ
республика кинотеатрларида кўрсатиш учун
УЧҚУНЛАР
деган янги хитой бадиий фильмини чиқаради.
Сценарий автори — **Чэнь Бо-эр**
Режиссёр — **Сюй Кэ**
Оператор — **Фу Хун**
Композиторлар—**Хэ Ши-дэ** ва **Су Минь.**
Рольларда:
артистлардан **Чжан Пин, Оуян Жу-цю, Чжан Ци, Ван Янь, Энь Кэ, И И-цин, Юй Янь-фу, Ван Цзя-илар** қатнашади.
Бу фильмни Дунбей киностудияси 1949 йилда ишлаган.
«Главкинопрокат» 1950 йилда чиқарган.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ: Тошкент, Алексеев кўчаси, № 8. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Партия турмуши бўлими — 33468. Пропаганда бўлими — 31048. Маданият бўлими — 32036. Қишлоқ хўжалик бўлими — 34455. Саноат бўлими — 31226. Совет қурилиши бўлими — 31638. Маҳаллий ахборот бўлими — 37604. Мухбирлар бўлими — 31638. Хатлар бўлими — 32347. Э'лонлар бўлими — 37062. Секретариат— 34780 ва 33469. Коммутатор — 36334.

Р 06379. «Қизил Ўзбекистон» ва «Правда Востока» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № 1164.